

laksmonitor

tevredenheidsonderzoek

; -D ; -) :-l :- (} - (

LAKS

Iris Trienekens
Steven de Jong

Ontwerp: Dog and Pony
Druk: Van Schaik Grafimedia

Onderzoek in opdracht van LAKS

Marc Thomassen
Joyce Jacobs
Jules Warps
Robert Tholen

ResearchNed
februari 2010

© 2010 ResearchNed Nijmegen in opdracht van LAKS. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder toestemming van de opdrachtgever en zonder nauwkeurige bronvermelding.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
1.1 Waarom de laksmonitor?	7
1.2 Onderzoeksopzet	7
1.3 Leeswijzer	8
2 Leerlingenparticipatie	9
2.1 Bekendheid leerlingenraad en medezeggenschapsraad	9
2.2 Inspraak	10
2.3 Behoeftte aan inspraak	12
2.4 Schoolkrant en klachtenbehandeling	12
2.5 Samenvatting	14
3 Lessen en toetsen	14
3.1 Lessen	14
3.2 Lesrooster	17
3.3 Lesmateriaal	18
3.4 Toetsen	20
3.5 Samenvatting	22
4 Docenten en begeleiding	23
4.1 Docenten	23
4.2 Manier van lesgeven	25
4.3 Begeleiding bij keuzes	28
4.4 Samenvatting	31
5 Stage	32
5.1 Stage VMBO	32
5.2 Maatschappelijke stage	34
5.3 Samenvatting	37
6 Schoolorganisatie	37
6.1 Onderwijsfaciliteiten	37
6.2 Sfeer en veiligheid	39
6.3 Voorzieningen	41
6.4 Beperking en school	43
6.5 Samenvatting	44
7 Algemene tevredenheid	44
7.1 Algemene tevredenheid keuze voor school	45
7.2 Rapportcijfer voor de school	46
7.3 Rapportcijfers naar schoolkenmerken	48

7.4 Welke aspecten zijn het meest bepalend voor de tevredenheid?	50
7.5 Samenvatting	51
8 Visie en conclusie van het LAKS	52
8.1 Leerlingenparticipatie	52
8.2 Lessen en toetsen	52
8.3 Docenten en begeleiding	53
8.4 Stage	53
8.5 Schoolorganisatie	54
8.6 Algemene tevredenheid	55
8.7 Conclusie	55
Bijlage A: Respons naar achtergrondkenmerken	57
Bijlage B: Samenhang tussen losse stellingen en rapportcijfer scholen	59
Bijlage C: De vragenlijst van de laks monitor	60

In het onderzoek konden leerlingen iedere vraag beantwoorden met vijf antwoorden, verbeeld in emoticons. In de resultaten zijn de eerste twee categorieën 'heel ontevreden' 'ontevreden' en de laatste twee categorieën 'tevreden' en 'heel tevreden' samengevoegd. Neutraal is apart gebleven. In de tabellen worden drie kleuren gebruikt. Roze betekent ontevreden, blauw neutraal en geel tevreden.

- :-D** heel tevreden | heel goed (gebruikt in tabellen)
- :-)** tevreden | goed
- :-|** neutraal | redelijk (gebruikt in tabellen)
- :-(** ontevreden | slecht
- }-(** heel ontevreden | heel slecht (gebruikt in tabellen)

Voorwoord

Beste scholier, schoolleider, beleidsmaker of geïnteresseerde,

Voor jou, of u, ligt het landelijk rapport van de **laks**monitor. Voor het eerst is de tevredenheid van scholieren in het voortgezet onderwijs op grote schaal onderzocht. Een prachtig resultaat waar we trots op zijn. De **laks**monitor is echter niet alleen uniek vanwege haar grootte, maar misschien wel vooral omdat het een onderzoek van de scholier zelf is.

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) heeft het initiatief genomen voor dit onderzoek en is samen met onderzoeksbureau ResearchNed aan de slag gegaan met een waanzinnige uitdaging: het beantwoorden van de vraag 'wat vindt de scholier nu van het onderwijs en de school?'.

Iedere scholier is anders. In Nederland proberen we de scholier wel in hokjes te plaatsen, zoals ons onderwijssysteem met vmbo, havo en vwo duidelijk maakt, maar dit blijkt erg lastig. Het belangrijkste onderdeel van de **laks**monitor is dan ook niet dit landelijke rapport, of bijvoorbeeld het gemiddelde rapportcijfer (een 7,2) wat scholieren hun school geven. Het belangrijkste is dat scholen samen met scholieren aan de slag gaan om het onderwijs te verbeteren.

Het LAKS biedt dan ook meer dan alleen dit rapport. Online kunnen alle resultaten tot op detail opgezocht en vergeleken worden. Met het uitbrengen van het boekje 'verbeter je school' voor scholieren en het geven van trainingen op scholen hopen we dat scholen en scholieren samen aan de slag gaan. We kunnen immers ook niet onder de mening van scholieren uit: zij zijn de ervaringsdeskundigen van het onderwijs! Het onderwijs is ván de scholier zijn en de scholier moet niet alleen de mening kunnen geven over dit onderwijs, maar ook mogen meepraten.

Het lijkt onomstotelijk vast te staan dat de klant ofwel scholier tevreden moet zijn over het onderwijs. Duidelijk wordt dat we volgens de scholieren van Nederland nu niet stil kunnen zitten. Schoolbesturen, docenten en scholieren moeten de handen ineen slaan voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. We moeten werken, aan de motor van onze samenleving en kenniseconomie, en achterstallig onderhoud plegen. Aan de slag dus!

Namens het LAKS-bestuur 2009/2010,

Steven de Jong
Vice-voorzitter LAKS / projectleider **laks**monitor / 5vwo scholier

1 Inleiding

1.1 Waarom de **laks**monitor?

Hoe tevreden zijn scholieren over hun onderwijs? Hoe beoordelen zij de kwaliteit van hun lessen, de veiligheid op school en de hoeveelheid inspraak die zij hebben? Om deze en andere vragen over de tevredenheid te beantwoorden heeft het LAKS ruim 56.000 scholieren uit het voortgezet onderwijs om hun mening gevraagd.

Scholieren zijn dé ervaringsdeskundigen als het gaat om hun onderwijs. Zij kunnen een oordeel geven over onderwijsgerelateerde zaken aan de hand van hun eigen ervaringen op school. Schoolbesturen kunnen de mening van de leerling meenemen bij het verbeteren van hun school. Daarnaast heeft het LAKS in de afgelopen 25 jaar ervaren dat scholieren ook zélf veel leren, en in hun ontwikkeling kunnen groeien, als zij mee denken, praten, en beslissen. Kortom, leerlingenparticipatie heeft meerwaarde voor de hele school!

Voor u ligt het rapport met de landelijke resultaten van dit tevredenheid-onderzoek onder scholieren. Aan deze eerste **laks**monitor hebben 132 scholen deelgenomen. Verwacht wordt dat bij de volgende **laks**monitor het aantal deelnemende scholen verder zal toenemen.

In dit rapport worden de landelijke resultaten weergegeven. Heeft uw school meegedaan en bent u nieuwsgierig naar de resultaten van uw school: elke school kan voor de mening van haar eigen leerlingen naar de website www.laks-monitor.nl gaan. Elke deelnemende school heeft eigen inloggegevens ontvangen, waarmee de resultaten op schoolniveau bekeken kunnen worden. Ook als uw school dit jaar nog niet heeft deelgenomen aan de **laks**monitor kunt u op deze website aan de slag met de landelijke resultaten.

1.2 Onderzoeksopzet

Het onderzoek is uitgevoerd door het LAKS in samenwerking met onderzoeksinstituut ResearchNed. In het voorjaar van 2009 zijn alle vo-scholen in Nederland benaderd om deel te nemen aan de **laks**monitor. De scholen die zich voor het onderzoek hadden aangemeld, konden tot september 2009 alle klassen aanmelden. Vervolgens is per deelnemende klas een inlogcode verstrekt aan de school. De vragenlijsten zijn klassikaal afgenomen onder de begeleiding van een docent. Doordat elke klas met een unieke inlogcode de vragenlijst heeft ingevuld, was het achteraf mogelijk de achtergrondgegevens van een school weer aan de enquêteresultaten te koppelen.

Na afsluiting van het veldwerk zijn de databestanden opgeschoond. Ten eerste zijn alle niet-geldige enquêtes uitgesloten, bijvoorbeeld enquêtes waarvan een te klein deel was ingevuld of enquêtes waarvan de invultijd te kort is geweest om ze als serieus te beschouwen. In de tweede stap vond een cleaning plaats van niet-logische antwoorden voor zover deze door het interviewsript niet al waren ondervangen. In totaal hebben 60.755 leerlingen een start gemaakt met de vragenlijst van de **laks**monitor. Tijdens het cleanen zijn er 4.254 onbruikbare enquêtes verwijderd, waarna er een netto respons van 56.501 leerlingen is overgebleven. De verdeling van de respons is vergeleken met de populatie op basis van een aantal kenmerken (onderwijsniveau, leerjaar en geslacht). Vervolgens zijn weegfactoren berekend om ervoor te zorgen dat de resultaten zijn gebaseerd op een proportioneel correct verdeelde steekproef. Groepen die ondervetegenwoordigd zijn in de respons wegen hierdoor zwaarder mee in het landelijke totaal gemiddelde en oververtegenwoordigde groepen hebben een kleiner gewicht gekregen waardoor zij minder zwaar meewegen.

1.3 Leeswijzer

In de **laks**monitor wordt de tevredenheid van scholieren met betrekking tot zeventien thema's beschreven, onderverdeeld in zeven hoofdstukken. Achtereenvolgens wordt per thema de gemiddelde tevredenheid van de leerlingen per leerjaar en niveau gerapporteerd.

Per thema is, waar mogelijk, een totaalscore berekend. Hierin zijn de antwoorden op de vragen die onder dit thema vallen samengevoegd tot een gemiddelde score. Deze totaalscore, maar ook de gemiddelde landelijke tevredenheid per vraag is weergegeven in een figuur. Daarnaast zijn de resultaten voor de totaalscore ook uitgesplitst per leerjaar en onderwijsniveau. Het onderwijsniveau is in deze figuren ingedeeld in vier groepen: brugklas, vmbo, havo en vwo. De brugklas staat in dit geval voor alle leerlingen uit leerjaar 1 en 2 en de leerlingen uit leerjaar 3 die hebben aangegeven nog in een gemengde brugklas te zitten.

De antwoorden per vraag zijn in de meeste gevallen vrijwel identiek aan de totaalscore per thema. Daarom is de tevredenheid per leerjaar en niveau niet voor elke vraag in een figuur weergegeven. Wel worden de belangrijkste resultaten en verschillen in achtergrondkenmerken besproken voor de vragen, waaruit de totaalscore is opgebouwd. In enkele gevallen is van deze structuur afgeweken, bijvoorbeeld in het geval van de stage in het vmbo, waar de resultaten in de figuren zijn uitgesplitst naar sector en leerweg.

In het hoofdstuk 'Algemene tevredenheid' vindt u naast een totaalscore die de leerlingen hebben gegeven over hun school en verschillende schoolkenmerken, ook een korte analyse waarmee in beeld is gebracht welke onderwerpen de

grootste invloed hebben op het totaalcijfer dat een school heeft gekregen.

Daarnaast is gekeken naar de invloed van schoolkenmerken als schoolsoort en schoolgrootte op het gegeven totaalcijfer. Tot slot staan in de bijlagen het aantal leerlingen uitgesplitst naar achtergrondkenmerken vermeld, wordt de samenhang tussen de losse stellingen en het gegeven rapportcijfer voor de school weergegeven en is de **laks**monitor enquête opgenomen.

2 Leerlingenparticipatie

Betrokkenheid van leerlingen bij wat er op school gebeurt, staat voorop bij het LAKS. Daarom staat in dit eerste resultatenhoofdstuk van de **laks**monitor de leerlingenparticipatie in Nederland centraal. Deelname aan de **laks**monitor is al een vorm van leerlingenparticipatie op zichzelf. Daarnaast zijn er verschillende vormen van leerlingenparticipatie, zoals deelname aan de medezeggenschapsraad (MR), de leerlingenraad (LLR), een klankbordgroep, een feestcommissie, of een thema werkgroep. In dit hoofdstuk komen de volgende aspecten van leerlingenparticipatie aan bod:

- Hoe bekend zijn de leerlingenraad en de medezeggenschapsraad onder leerlingen?
- Hoe tevreden zijn leerlingen met de mate van inspraak op school?
- Hebben leerlingen behoefte aan inspraak op school?
- Zijn leerlingen tevreden over hun schoolkrant en de behandeling van klachten?

2.1 Bekendheid leerlingenraad en medezeggenschapsraad

Leerlingenparticipatie kan op verschillende manieren vorm krijgen. Een van de manieren om je stem te laten horen en mee te praten over besluiten die op school worden genomen is door lid te worden van een leerlingenraad of medezeggenschapsraad. Sinds de invoering van de Wet Medezeggenschap Scholieren (WMS) in 2007 hebben scholen steeds meer ruimte gemaakt voor deze vorm van leerlingenparticipatie. Scholen zijn er zelfs toe verplicht om leerlingen in de MR zitting te laten nemen (ten minste 25 procent).

Lang niet iedereen is echter op de hoogte van het bestaan van deze raden. Uit de LAKS-Monitor blijkt dat met name leerlingen in de onderbouw en leerlingen op het vmbo niet weten of zij een LLR of MR hebben op school. De bekendheid onder de leerlingen neemt toe, naarmate leerjaar en onderwijsniveau stijgen. In het eerste leerjaar weet 30 procent van de leerlingen niet of zij een LLR hebben op school en 59 procent weet niet of er een MR is. In leerjaar 6 zijn deze percentages gedaald tot 7 procent onbekendheid met de LLR en 17 procent met de MR. De MR blijft dus voor een vrij grote groep een onbekend fenomeen. 93 procent¹ van de leerlingen aangegeven dat er een leerlingenraad is op school.

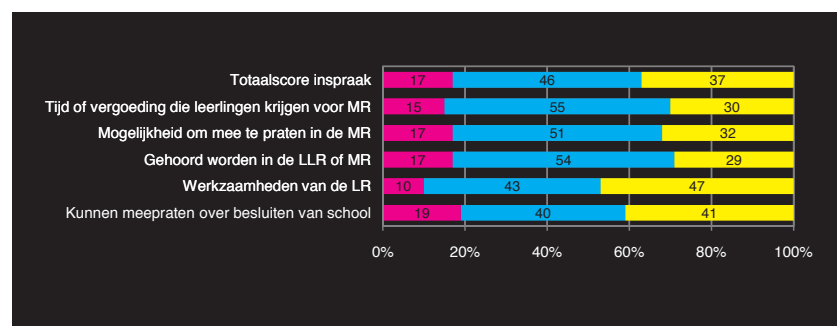
Voor de MR is dit 82 procent². Slechts een klein deel van de ondervraagde leerlingen (3,4%) zit zelf in de LLR.

2.2 Inspraak

De tevredenheid over de mate van inspraak die leerlingen hebben op school is gemeten aan de hand van een aantal stellingen over inspraak:

- de mate waarin leerlingen kunnen meepraten over besluiten van school;
- tevredenheid over de werkzaamheden van de leerlingenraad;
- in hoeverre leerlingen gehoord worden in de leerlingenraad of medezeggenschapsraad;
- mogelijkheid om mee te praten in de medezeggenschapsraad;
- de tijd of vergoeding die leerlingen krijgen om bij de medezeggenschapsraad te gaan.

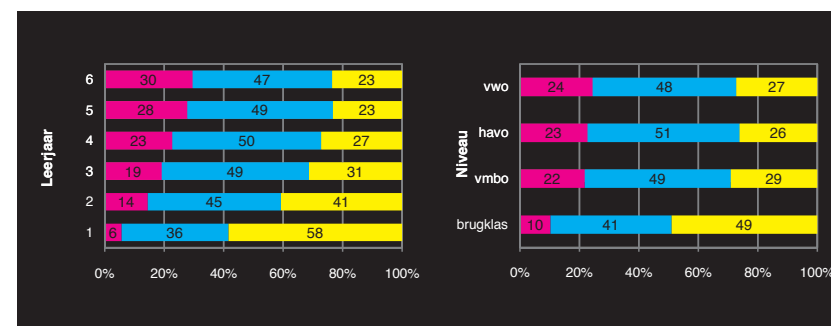
Van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs is 37 procent positief over de mate van inspraak die zij hebben. 17 procent van de leerlingen is ontevreden over hun inspraak. De grootste groep is niet uitgesproken ontevreden of tevreden over inspraak, zo blijkt uit Figuur 1. Tussen de stellingen met betrekking tot inspraak bestaan nog wel verschillen in de mate van tevredenheid. Het meest tevreden zijn leerlingen over het werk van de leerlingenraad (47%). Ook over de mogelijkheid tot meedenken en meebeslissen over zaken op school zijn veel leerlingen tevreden (41%). Aan de andere kant is dit ook het onderwerp waar de meeste leerlingen (19%) ontevreden over zijn. De vragen over het functioneren van de LLR en MR zijn alleen voorgelegd aan leerlingen die hebben aangegeven dat zij een LLR of MR hebben op school.

Figuur 1: Oordeel over inspraak, totaaloordeel en stellingen

- 1) Leerlingen die op de vraag of er een leerlingenraad is op school 'weet niet' hebben geantwoord zijn in dit percentage buiten beschouwing gelaten.
- 2) Leerlingen die op de vraag of er een medezeggenschapsraad is op school 'weet niet' hebben geantwoord zijn in dit percentage buiten beschouwing gelaten.

Met name in de hogere leerjaren zijn leerlingen vaker ontevreden over de mate van inspraak die zij hebben, zo blijkt uit Figuur 2. Van de 5e- en 6e-klassers is respectievelijk 28 en 30 procent van de leerlingen hier ontevreden over. 23 procent van de leerlingen in deze leerjaren is tevreden over inspraak. Kijken we naar de tevredenheid per onderwijsniveau, dan zijn er nauwelijks verschillen tussen vmbo, havo en vwo.

Figuur 2: Oordeel over inspraak, per leerjaar en niveau

De mate waarin leerlingen kunnen meepraten over besluiten van school

41 procent van alle leerlingen is tevreden over de mate waarin zij mee kunnen praten over besluiten die op school genomen worden. Een bijna even groot deel (40%) heeft geen uitgesproken mening over de mogelijkheid tot inspraak bij besluiten op school. In het eerste leerjaar is 63 procent van de leerlingen tevreden over de mate van inspraak die zij hebben en slechts zes procent ontevreden. In leerjaar 6 is het percentage tevreden leerlingen afgenomen tot 28 procent en is de groep ontevreden leerlingen gegroeid tot 34 procent.

Tevredenheid over de werkzaamheden van de leerlingenraad

In het eerste leerjaar is 71 procent van de leerlingen tevreden over de werkzaamheden uitgevoerd door de leerlingenraad. Dit neemt af tot 32 procent in leerjaar 5. Het percentage leerlingen dat neutraal scoort is in dat jaar juist het hoogst (52%). Het grote aantal leerlingen dat neutraal tegenover de kwaliteit van de werkzaamheden van de leerlingenraad staat, doet vermoeden dat veel leerlingen niet genoeg weten van de werkzaamheden van de leerlingenraad om hier een duidelijke mening over te hebben.

In hoeverre leerlingen gehoord worden in de leerlingenraad of medezeggenschapsraad

Ook op de vraag aan leerlingen of ze voldoende gehoord worden door de leden van de LLR of MR antwoordt een meerderheid van de leerlingen neutraal. Alleen in leerjaar 1 ligt dit percentage onder de 50 procent (43%). Havisten hebben het vaakst geen uitgesproken mening over de vraag of ze voldoende gehoord worden in de LLR of MR (60%). Splitsen we de resultaten uit naar leeftijd, dan is van de 18-jarigen zelfs slechts 15 procent tevreden.

Mogelijkheid om mee te praten in de medezeggenschapsraad

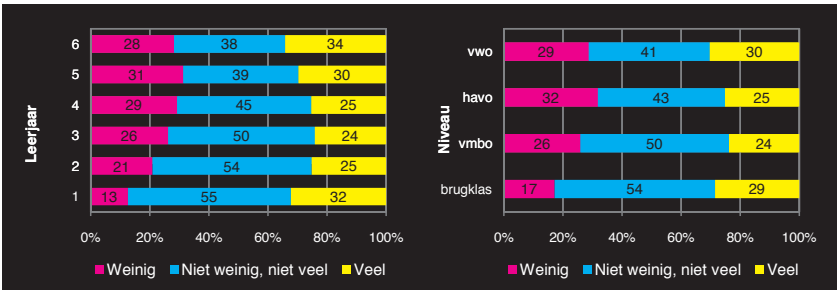
Veel leerlingen zijn niet tevreden of ontevreden over de mogelijkheid om mee te praten over medezeggenschap. Alleen in leerjaar 1 is een meerderheid van de leerlingen nog tevreden hierover (54%). In de hogere jaren heeft meer dan de helft neutraal geantwoord op deze stelling.

De tijd of vergoeding die leerlingen krijgen om bij de medezeggenschapsraad te gaan

Ook over de vergoeding in tijd of geld die leerlingen krijgen om bij de medezeggenschapsraad te gaan, zijn leerlingen vanaf leerjaar 2 niet uitgesproken tevreden of ontevreden. Het percentage tevreden leerlingen neemt in de loop der jaren terug van 50 procent in leerjaar 1 naar 18 procent in leerjaar 6. In leerjaar 4 zitten de meeste neutrale leerlingen (61%).

2.3 Behoefte aan inspraak

Lang niet alle leerlingen hebben even veel behoefte aan inspraak, zo is te zien in Figuur 3. Kijken we naar de behoefte aan inspraak per leerjaar, dan zien we dat de behoefte aan inspraak groter wordt naarmate het leerjaar hoger wordt. Tegelijk zien we echter dat in de hogere leerjaren ook een grotere groep leerlingen minder behoefte heeft aan inspraak. Dit gegeven laat vooral zien dat leerlingen steeds kritischer worden naarmate ze in een hoger leerjaar komen. Wanneer we naar de tevredenheid per leeftijd kijken, zien we dat van de 14-jarige leerlingen 24 procent veel behoefte aan inspraak heeft. Onder 18-jarigen heeft 34 procent veel behoefte aan inspraak.

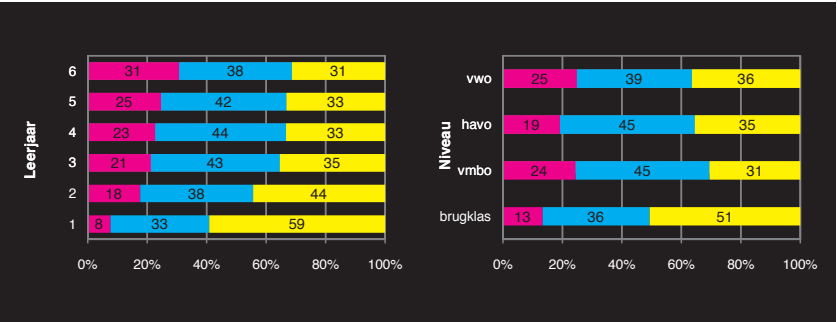
Figuur 3: Behoefte aan inspraak, per leerjaar en niveau

2.4 Schoolkrant en klachtenbehandeling

Twee onderdelen van leerlingenparticipatie die niet direct bij inspraak horen, maar er wel voor zorgen dat leerlingen een stem hebben binnen school, zijn de schoolkrant en de behandeling van klachten door school. In deze paragraaf worden de oordelen van leerlingen daarover besproken.

Schoolkrant

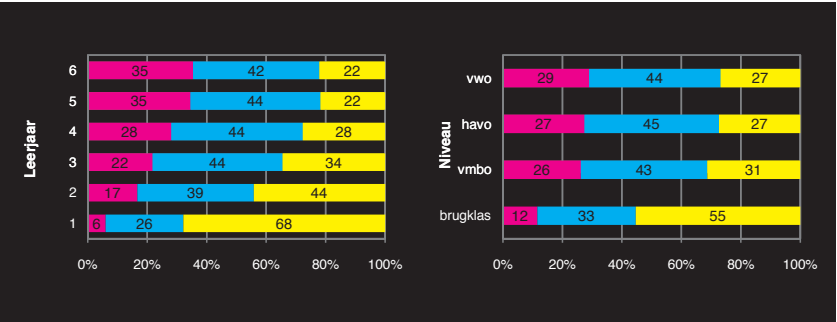
Het merendeel van de leerlingen is niet ontevreden over de schoolkrant. Leerlingen in leerjaar 1 zijn het positiefst in hun oordeel. Daarna neemt de tevredenheid elk leerjaar af. Leerlingen zijn minder vaak tevreden over de kwaliteit van de schoolkrant naarmate ze ouder worden en in een hoger leerjaar komen. Is van de 12-jarigen 58 procent tevreden en acht procent ontevreden over de schoolkrant, van de 18-jarigen is nog maar 30 procent hier tevreden over en is 26 procent ontevreden. Bekijken we de tevredenheid voor jongens en meisjes apart, dan blijken meisjes (45%) veel meer tevreden over de schoolkrant dan jongens (37%).

Figuur 4: Oordeel over de schoolkrant, per leerjaar en niveau

Behandeling van klachten

Wanneer een leerling een klacht heeft, is het belangrijk voor de leerling dat daar door de school iets mee gedaan wordt. Gemiddeld is 36 procent van de leerlingen tevreden over de manier waarop klachten worden behandeld door school, 20 procent is hier ontevreden over. Ook als het gaat om de behandeling van klachten zien we dat leerlingen in leerjaar 1 erg tevreden zijn en deze tevredenheid in hogere leerjaren afneemt. In leerjaar 5 en 6 is 22 procent van de leerlingen tevreden over de behandeling van klachten door school. Een groter percentage, 35 procent, is hier juist ontevreden over. Vergeleken naar onderwijsniveau blijken de brugklassers een stuk positiever dan de andere leerlingen.

Figuur 5: Oordeel over de behandeling van klachten, per leerjaar en niveau

2.5 Samenvatting

Over het geheel genomen zijn leerlingen in het voortgezet onderwijs over de ruimte die zij krijgen om mee te denken en beslissen over de gang van zaken op school tevreden, maar door het groot aantal leerlingen dat zich neutraal opstelt lijkt het er op dat er een gebrek aan betrokkenheid is van leerlingen bij de MR en de LLR. De beperkte bekendheid van de activiteiten van de LLR en MR is daarvoor illustratief. Wellicht zou het vergroten van de bekendheid bij leerlingen in de onderbouw en leerlingen op het vmbo ertoe kunnen bijdragen dat zij zich meer bewust worden van de actieve rol die zij kunnen hebben in het verbeteren van hun onderwijs en school. Uit ervaring weet het LAKS dat vooral jongere leerlingen nog niet weten wat er mogelijk is. Wanneer zij serieuzer genomen worden én geïnformeerd worden zullen ook zij graag participeren!

3 Lessen en toetsen

In dit hoofdstuk staat de inhoud van het onderwijs centraal. Het hoofdstuk is opgedeeld in een aantal paragrafen, waarin achtereenvolgens onderstaande vragen onder de loep genomen worden:

- Hoe tevreden zijn leerlingen over de lessen die zij volgen?
- Hoe tevreden zijn ze over hun lesrooster?
- Zijn ze tevreden over de kwaliteit van het lesmateriaal?
- Wat vinden leerlingen van de toetsen die ze moeten maken?

3.1 Lessen

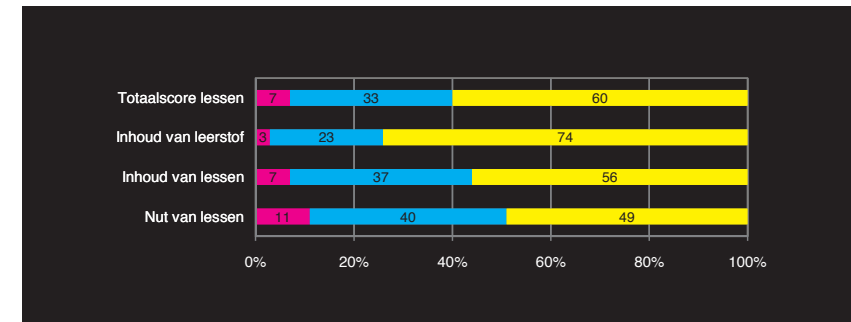
Scholen roosteren steeds vaker zelfstandige werkuren in. Maar hoe tevreden zijn leerlingen over de lessen die zij volgen? In Figuur 6 is het oordeel over de lessen weergegeven. De tevredenheid over lessen is opgebouwd uit een aantal stellingen. Gevraagd werd hoe tevreden zij zijn over:

- de inhoud van de leerstof;
- de inhoud van de lessen die ze volgen;
- of de lessen in hun ogen zin hebben (nut van lessen).

Tevens is gevraagd hoe tevreden leerlingen zijn over de hoeveelheid huiswerk en de hoeveelheid lesuitval. Deze twee stellingen worden later in de paragraaf apart besproken omdat deze niet direct in verband staan met de lesinhoud.

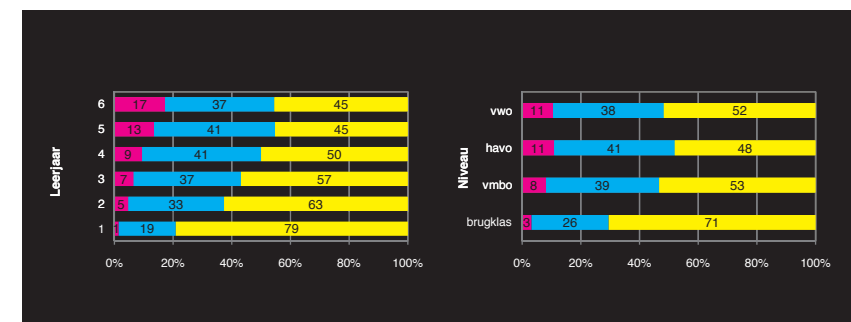
In Figuur 6 is te zien dat leerlingen het meest tevreden zijn over de inhoud van de leerstof (74%) en het minst tevreden over het nut van de lessen. 49 procent geeft aan de lessen nuttig te vinden. Iets meer dan de helft van de leerlingen is

tevreden over lessen (60%). Slechts een klein percentage geeft aan ontevreden te zijn over lessen.

Figuur 6: Oordeel over lessen, totaaloordeel en stellingen

Voor elke vraag geldt dat de tevredenheid afneemt naarmate leerlingen in een hoger leerjaar zitten en dus ouder zijn (Figuur 7). Kijken we naar niveau, dan verschillen vmbo-leerlingen nauwelijks van vwo'ers in hun tevredenheid. Havisten zijn het minst tevreden.

Figuur 7: Oordeel over lessen, per leerjaar en niveau

Inhoud leerstof

Leerlingen in het eerste leerjaar zijn het meest tevreden over de inhoud van de leerstof. Maar liefst 90 procent van de eerstejaars geeft aan tevreden te zijn. In latere leerjaren loopt dit percentage terug. De percentages leerlingen die aangeven ontevreden te zijn, variëren van één tot zes procent. Wanneer we kijken naar de tevredenheid van leerlingen per niveau, zien we dat bijna driekwart van de vwo-leerlingen (72%) tevreden is over de inhoud van de leerstof. Havo- en vmbo-leerlingen verschillen hier niet veel in. Bovendien blijkt dat we dat meisjes en ook bèta-leerlingen over het algemeen vaker tevreden zijn over de inhoud van de leerstof.

Inhoud lessen

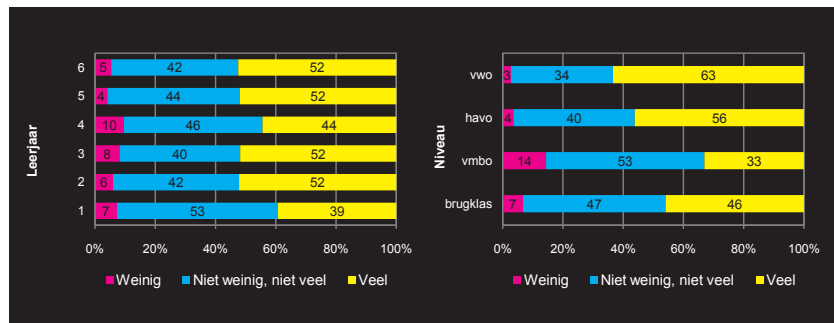
De tevredenheid over de inhoud van de lessen verschilt, net als de totaalscore, per leerjaar. Tussen jongens en meisjes bestaan er nauwelijks verschillen in de tevredenheid over de inhoud van de lessen. Ook zien we weinig verschillen wanneer we naar de tevredenheid kijken van leerlingen met een bepaalde profiel- of sectorkeuze.

Nut van lessen

De meeste leerlingen oordelen neutraal over het nut van lessen. Er zijn wel verschillen tussen jongens en meisjes en per sector. Meisjes zien eerder het nut in van lessen dan jongens, en leerlingen in de sector landbouw zijn meer tevreden dan leerlingen uit andere sectoren. Tussen havo- en vwo-leerlingen met een bepaalde profielkeuze zijn weinig verschillen.

Huiswerk

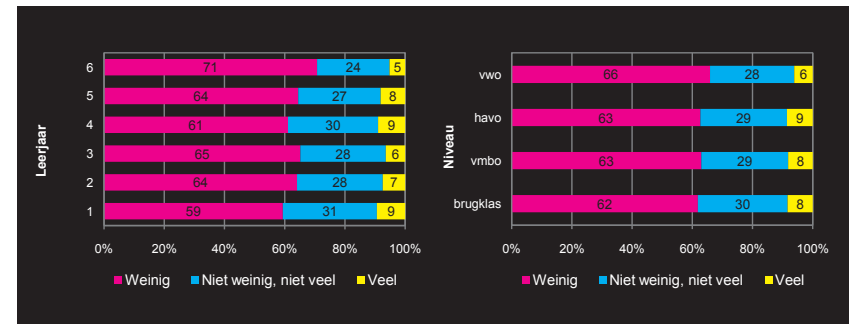
In Figuur 8 is de tevredenheid van leerlingen over de hoeveelheid huiswerk weergegeven naar leerjaar en niveau. De meerderheid van de leerlingen geeft in het eerste leerjaar aan de hoeveelheid huiswerk niet weinig, maar ook niet veel te vinden. Dit percentage loopt af naarmate leerlingen in een hoger leerjaar komen. Per niveau valt op dat vmbo'ers vaker aangeven tevreden te zijn over de hoeveelheid huiswerk die zij moeten maken. De vwo'ers geven dit het minst vaak aan.

Figuur 8: Hoeveelheid huiswerk, per leerjaar en niveau

Lesuitval

Figuur 9 laat de mening van leerlingen over de hoeveelheid lesuitval zien, per leerjaar en per niveau. De meerderheid van de leerlingen geeft aan dat er weinig lesuitval is. We constateren dat leerlingen, die in een hoger leerjaar zitten, vaker van mening zijn dat er weinig les uitvalt ten opzichte van leerlingen in eerdere leerjaren. Er is geen groot verschil tussen niveaus in het oordeel over lesuitval.

Figuur 9: Hoeveelheid lesuitval, per leerjaar en niveau

3.2 Lesrooster

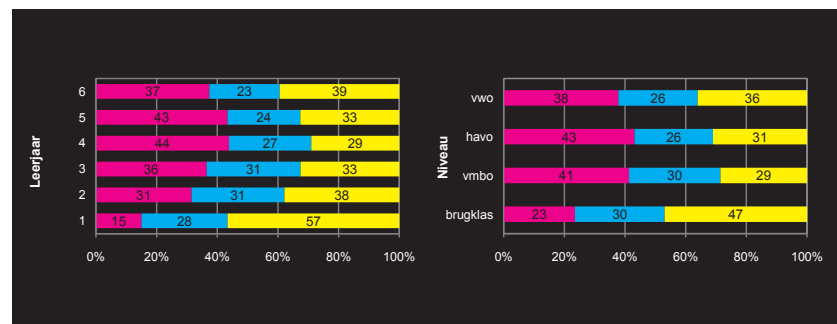
In Figuur 10 is te zien dat leerlingen in het eerste leerjaar meer tevreden zijn over hun lesrooster dan leerlingen in hogere leerjaren. Maar ook zij zijn slechts in 65 procent van de gevallen tevreden. Meer dan de helft van de leerlingen uit hogere jaren is niet tevreden over het lesrooster. Wanneer we het oordeel van leerlingen per niveau bekijken, is wederom te zien dat in de brugklas net iets meer dan de helft van de leerlingen tevreden is over hun lesrooster. De verschillen tussen de andere niveaus zijn vrij klein. Verder blijkt dat meisjes iets vaker tevreden zijn over hun lesrooster dan jongens. Ook leerlingen in de sector landbouw oordelen positiever. Met betrekking tot het profiel blijkt dat leerlingen met de profielen NG, NT, of NG+NT kritisch zijn over hun lesrooster. Leerlingen met de profielen CM en/of EM zijn juist positiever in hun oordeel over het lesrooster.

Figuur 10: Oordeel over lesrooster, per leerjaar en niveau

Doorgeven van roosterwijzigingen

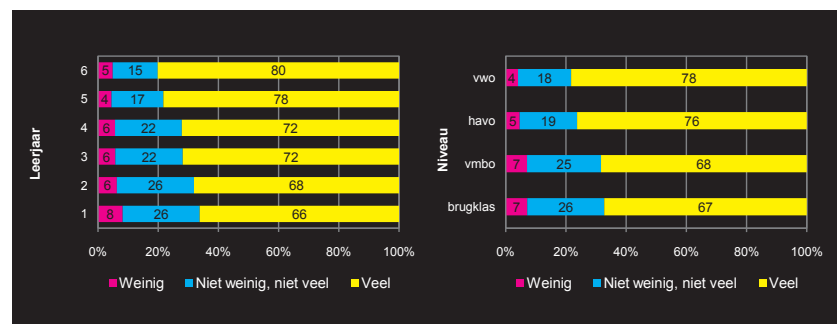
Roosterwijzigingen worden niet altijd even goed doorgegeven, zo blijkt uit de resultaten in Figuur 11. In leerjaar 1 is nog 57 procent van de leerlingen tevreden hierover. In de overige leerjaren stijgt het percentage ontevreden leerlingen enorm. In leerjaar 3, 4 en 5 is de groep ontevreden leerlingen zelfs groter dan de groep tevreden leerlingen.

Figuur 11: Oordeel over doorgeven roosterwijzigingen, per leerjaar en niveau

Bijhouden van afwezigheid

Aan de leerlingen is ook gevraagd of er wordt gecontroleerd op hun afwezigheid. Leerlingen die vinden dat er te weinig wordt gecontroleerd, zijn in de minderheid. Naarmate leerlingen in een hoger leerjaar zitten, zijn zij vaker van mening dat er veel op hun afwezigheid wordt gelet. Met name op het vwo (78%) en havo (76%) geeft het gros van de leerlingen aan dat hun afwezigheid veel wordt bijgehouden.

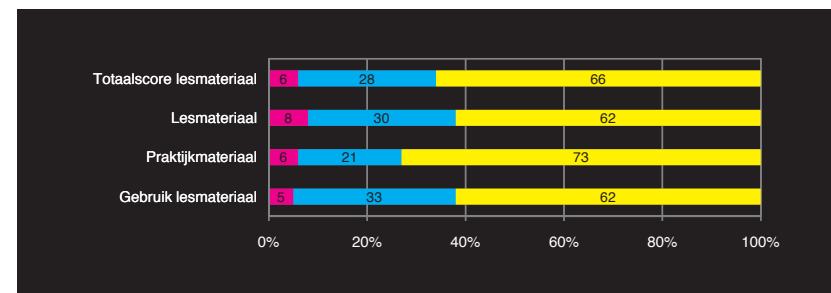

Figuur 12: Bijhouden van afwezigheid, per leerjaar en niveau

3.3 Lesmateriaal

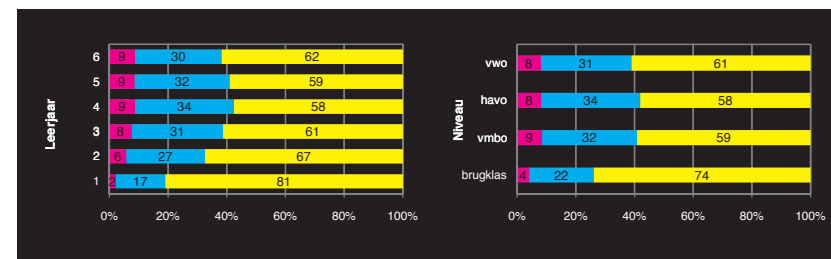
In Figuur 13 is te zien dat iets meer dan de helft van de leerlingen over het algemeen tevreden is met het lesmateriaal. Slechts een klein percentage van de leerlingen laat zich echt negatief uit over het lesmateriaal. Deze totaalscore van lesmateriaal is opgebouwd uit de volgende stellingen:

- de mate van tevredenheid over het lesmateriaal;
- de tevredenheid over het praktijkmateriaal;
- het gebruik van lesmateriaal door docenten.

Figuur 13: Oordeel over lesmateriaal, totaaloordeel en stellingen

Vooraf leerlingen in leerjaar 1 zijn tevreden over het lesmateriaal (Figuur 14). Het minst tevreden zijn leerlingen in leerjaar 4 en 5.

Figuur 14: Oordeel over lesmateriaal, per leerjaar en niveau

Lesmateriaal

Over het lesmateriaal zijn leerlingen overwegend tevreden. Vwo'ers zijn vaker tevreden over het lesmateriaal dan vmbo'ers. Verder blijkt dat meisjes vaker tevreden zijn dan jongens.

Praktijkmateriaal

Ook is gevraagd naar het oordeel van leerlingen over praktijkmateriaal zoals materiaal voor de vakken lichamelijke opvoeding, techniek en kunstvakken. We zien ook hier dat leerlingen in lagere leerjaren meer tevreden zijn over het praktijkmateriaal. Verder zien we dat jongens meer tevreden zijn dan meisjes. Dit is opvallend omdat met betrekking tot de meeste andere onderwerpen meisjes meer tevreden zijn.

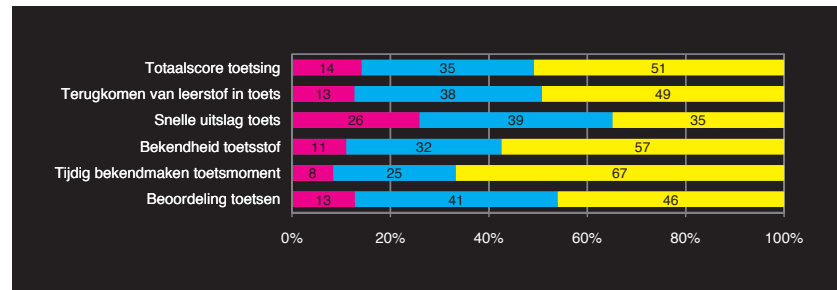
Gebruik lesmateriaal

Leerlingen in hogere leerjaren zijn het minst tevreden over de manier waarop lesmateriaal door de docent wordt gebruikt. Daarnaast blijkt dat meisjes hierover vaker tevreden zijn dan jongens. Wanneer we de tevredenheid bekijken van vmbo'ers, is te zien dat leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg meer tevreden zijn over het gebruik van lesmateriaal dan leerlingen in andere leerwegen.

3.4 Toetsen

De schoolprestaties van leerlingen worden voor een belangrijk deel gemeten door middel van toetsen. Het is dus van belang dat de organisatie van de toetsing zodanig is geregeld, dat leerlingen optimaal kunnen presteren. Net iets meer dan de helft van de leerlingen is tevreden over de toetsing. Tweederde van de leerlingen vindt dat het toetsmoment tijdig wordt aangekondigd. Een stuk minder tevreden zijn de leerlingen over de snelheid waarmee zij de uitslag van hun toets te horen krijgen: 35 procent van de leerlingen is hier tevreden over. Aan de hand van de volgende stellingen is de tevredenheid over toetsen bevraagd:

- het terugkomen van leerstof in de toets;
- de snelheid uitslag toets;
- de bekendheid toetsstof;
- het tijdig bekend maken toetsmoment;
- de beoordeling van toetsen.

Figuur 15: Oordeel over toetsing, totaaloordeel en stellingen

In Figuur 16 is de algemene tevredenheid over toetsing weergegeven per leerjaar en per niveau. Leerlingen in het eerste en zesde leerjaar blijken het meest tevreden. Kijken we naar niveau, dan zien we dat van de vwo'ers iets minder dan de helft (48%) tevreden is en van de havisten een nog kleinere groep (42%). De vmbo'ers scoren hier met 46 procent tussenin. De brugklassers zijn het meest tevreden. Van deze leerlingen oordeelt 58 procent positief over de toetsing.

Figuur 16: Oordeel over toetsing, per leerjaar en niveau

Wanneer we het totaaloordeel over toetsing bekijken per leerweg, dan is 57 procent van de vmbo-leerlingen binnen de basisberoepsgerichte leerweg tevreden. Vmbo-leerlingen binnen de kaderberoepsgerichte en leerlingen binnen de theoretische leerweg scoren lager met 49 procent. Binnen havo- en vwo-profiel scoort het dubbelprofiel NG+NT met 52 procent het hoogst. Leerlingen met een CM-profiel scoren het laagst op tevredenheid, namelijk 43 procent.

Tijdstip bekendmaken toetsmoment

We zien dat de meerderheid van de leerlingen tevreden is met het tijdstip waarop het toetsmoment bekend wordt gemaakt. Leerlingen in het eerste (79%) en het zesde leerjaar zijn hier het vaakst tevreden over. Wel is er een groot verschil zichtbaar tussen de verschillende niveaus. Op het vwo zijn de leerlingen het meest tevreden. Op het vmbo is de tevredenheid het laagst. Van de vmbo'ers vindt 55 procent de tijd tussen het bekendmaken van het tijdstip van toetsing en de toetsing zelf, toereikend. Dit beeld zien we terug binnen alle leerwegen en sectoren. Tussen de profielen in havo en vwo zijn echter wel verschillen waarneembaar. Van de leerlingen met een CM-profiel is 66 procent tevreden, tegen 76 procent van de leerlingen met een NG+NT-profiel.

Bekendheid toetsstof

Dat het toetsmoment op tijd bekend wordt gemaakt, betekent niet dat ook duidelijk is wat de toetsstof precies is. Zo geven met name vmbo- en havo-leerlingen (respectievelijk 49% en 50%) aan dat zij minder tevreden zijn over de bekendheid van de toetsstof. Leerlingen in de brugklas en op het vwo zijn hier iets tevredener over (respectievelijk 64% en 57%).

Snelle uitslag toets

Een meerderheid van de leerlingen is niet tevreden met de snelheid waarop toetsuitslagen bekend worden gemaakt. In het eerste leerjaar is 48 procent van de leerlingen tevreden over de tijd die het nakijken van toetsen in beslag neemt, in het tweede leerjaar daalt dit percentage naar 32 procent. Pas in leerjaar 6 stijgt dit percentage weer en is 36 procent van de leerlingen tevreden over de tijd die het kost om een toets na te kijken. De mate van tevredenheid varieert per schoolniveau, maar op alle niveaus vindt een meerderheid van de leerlingen dat het nakijken van een toets teveel tijd in beslag neemt. Havisten zijn hierover het minst tevreden.

Terugkomen van leerstof in toets

Van alle leerlingen is minder dan de helft (49%) tevreden over de manier waarop de leerstof terugkomt in de toetsen. Het betreft met name leerlingen in het vierde en vijfde leerjaar. Het verschil tussen de eerste klas en de overige klassen is erg groot. Vergelijken we leerjaar 1 en leerjaar 5 met elkaar, dan zit daar een verschil van 32 procent tussen. Als we de resultaten per niveau bekijken, dan bevindt zich op havo-niveau de grootste groep ontevreden leerlingen (21%) en iets meer dan een derde (36%) tevreden. Opvallend is ook het verschil

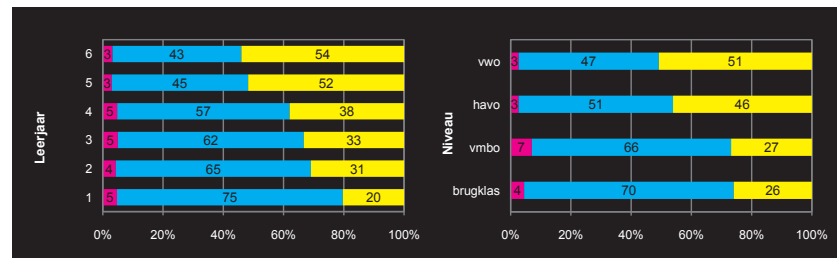
tussen jongens en meisjes. Van het aantal jongens is 52 procent tevreden ten opzichte van 47 procent van het aantal meisjes. Als we naar leerwegen kijken binnen het vmbo zijn de leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg het meest tevreden (58%). Van de leerlingen in de theoretische leerweg is 47 procent tevreden over de manier waarop de lesstof terugkomt in de toetsen. Ook de verschillen tussen de profielen op havo en vwo zijn opvallend te noemen. Van de leerlingen met een NG-profiel is 44 procent tevreden, van de leerlingen met een NT-profiel 35 procent.

Beoordelen toetsen

Over de beoordeling van toetsen is het percentage tevreden leerlingen in leerjaar 3, 4 en 5 het laagst. In leerjaar 1 is het aandeel tevreden leerlingen nog 64 procent. Havisten blijken het minst tevreden te zijn over de beoordeling van toetsen, met 32 procent. Van de vwo'ers is 39 procent tevreden en onder vmbo'ers is 44 procent tevreden.

Moeilijkheidsgraad van de toetsen

Kijken we naar Figuur 17, dan blijkt dat leerlingen de toetsen moeilijker vinden naar mate het leerjaar hoger is. Met name leerlingen in de bovenbouw van havo (46%) en vwo (51%) vinden toetsen vaak moeilijk. Het percentage leerlingen dat de toetsen makkelijk vindt is in alle leerjaren erg klein. De meerderheid van de leerlingen in de brugklas en op het vmbo geeft aan dat zij toetsen niet moeilijk, maar ook niet makkelijk vinden. Bekijken we de resultaten per profiel, dan zien we dat vooral leerlingen met een NT-profiel aangeven dat zij toetsen moeilijk vinden (56%).

Figuur 17: Moeilijkheidsgraad toetsen, per leerjaar en niveau

3.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is een aantal onderdelen met betrekking tot lessen en toetsen aan bod gekomen. Zo is er gekeken naar de kwaliteit van de lessen, het lesrooster, het gebruikte lesmateriaal en de kwaliteit van de afgenomen toetsen. Over het geheel genomen is tweederde van de leerlingen tevreden over de gegeven lessen en ongeveer de helft van de leerlingen is tevreden over de toetsen. Over het nut van de lessen zijn leerlingen het minst tevreden. Als het

gaat om het gebruik van lesmateriaal, zijn leerlingen vooral tevreden over het praktijkmateriaal. Over de roosters en het doorgeven van roosterwijzigingen is ruim een derde van de leerlingen ontevreden.

Leerlingen zijn niet erg tevreden over zaken die met toetsen te maken hebben. Wat betreft het bekend maken van het toetsmoment en de leerstof valt het mee, maar met de termijn waarop toetsen worden nagekeken is een groot deel van de leerlingen, ruim tweederde, niet tevreden. Leerlingen in de brugklas geven het minst vaak aan dat zij te lang op de uitslag van hun toetsen moeten wachten, maar ook dit is nog minder dan de helft van alle brugklasleerlingen.

4 Docenten en begeleiding

In dit hoofdstuk bestuderen we de tevredenheid van leerlingen over hun docenten en de manier waarop begeleiding op school is georganiseerd. In drie paragrafen beantwoorden wij de volgende vragen:

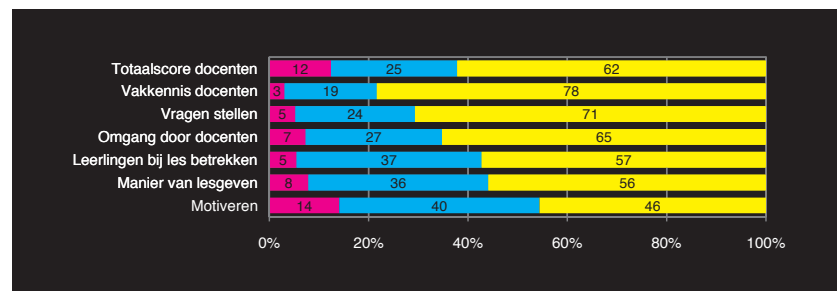
- Hoe tevreden zijn leerlingen over hun docenten?
- Hoe oordelen leerlingen over de wijze waarop wordt les gegeven?
- Wat vinden zij van de begeleiding die zij krijgen bij belangrijke keuzes in de opleiding?

4.1 Docenten

In de LAKS-Monitor is het oordeel van de leerlingen over hun docenten gemeten door hen zeven vragen voor te leggen. De leerlingen is gevraagd hoe tevreden zij zijn over:

- wat docenten van hun vak weten;
- hoe goed ze met hun vragen terecht kunnen bij hun docenten;
- hoe docenten met leerlingen omgaan;
- hoe docenten leerlingen bij de les betrekken;
- de manier waarop docenten les geven;
- de mate waarin docenten hun leerlingen kunnen motiveren.

In Figuur 18 is de totaalscore voor het onderwerp docenten en de scores voor elk van de zeven vragen afzonderlijk weergegeven. Bijna tweederde (62%) van de leerlingen is tevreden over de docenten; ruim één op de tien is ontevreden. Het meest tevreden zijn de leerlingen over de vakkennis van hun docenten en de mogelijkheid om met vragen bij docenten terecht te kunnen. Ook is tweederde positief over hoe docenten met hen omgaan. Het minst tevreden zijn de leerlingen over hoe docenten met ICT werken en het vermogen van docenten om hun leerlingen te motiveren.

Figuur 18: Oordeel over docenten, totaaloordeel en stellingen

In Figuur 19 is het totaaloordeel over docenten (de zeven vragen uit Figuur 18 samen) weergegeven voor de verschillende leerjaren. In het eerste leerjaar zijn vier op de vijf leerlingen nog ronduit tevreden over hun docenten. Vanaf leerjaar 2 daalt dat fors en is minder dan twee derde positief. Die tevredenheid blijft dalen tot aan het laatste leerjaar, waarin een licht herstel optreedt. Het aandeel leerlingen dat echt ontevreden is, is door de jaren heen constant. Het verschil tussen de brugklas en de andere niveaus is ook hier dat de leerlingen in hogere klassen veel vaker neutraal oordelen in plaats van tevreden.

Figuur 19: Oordeel over docenten, per leerjaar en niveau

Tussen jongens en meisjes en tussen autochtone en allochtone leerlingen vinden we geen verschillen. Wel valt op dat havo- en vwo- leerlingen met het dubbelprofiel NG+NT positiever oordelen dan leerlingen in de vier enkele profielen (CM, EM, NG of NT).

Het patroon dat we bij de totaalscore voor docenten zien (Figuur 19), geldt ook voor elk van de afzonderlijke zeven vragen. Bij alle zeven aspecten zien we dat de eerstejaars het meest tevreden zijn en dat vervolgens vanaf leerjaar 2 de tevredenheid fors afneemt met een dieptepunt in het vierde of vijfde leerjaar, waarna in leerjaar 6 men weer iets tevredener is.

Vakkennis docenten

Over de vakkennis van docenten zijn leerlingen nog het meest te spreken, bijna

80 procent. Na de brugklassers zijn de vwo'ers meer tevreden dan de havisten en vmbo'ers. Wanneer we binnen het vmbo vergelijken tussen de sectoren, zien we dat leerlingen in de sector landbouw het meest tevreden zijn over de vakkennis van docenten en leerlingen in de sector techniek het minst.

Met vragen terecht kunnen bij docenten

Vwo-leerlingen zijn tevredener over het terecht kunnen met vragen bij hun docenten dan havisten en vmbo'ers. Allochtone leerlingen zijn iets minder tevreden dan autochtone leerlingen.

Omgang door docenten met de leerlingen

Tussen jongens en meisjes vinden we tussen de antwoorden op deze zeven vragen over docenten geen of weinig verschillen, behalve bij de vraag 'omgaan met scholieren': hier zijn meisjes vaker tevreden over dan jongens. Verder zien we ook hier dat allochtone leerlingen minder tevreden zijn over hoe docenten met de leerlingen omgaan dan autochtone leerlingen.

Leerlingen betrekken bij de les

Afgezien van de eerder genoemde verschillen die voor alle zeven docentvragen gelden (naar leerjaar en leeftijd) worden voor deze vraag geen opvallende bijzonderheden gesignaleerd.

Manier waarop docenten les geven

Over de manier waarop docenten les geven zijn de vmbo'ers het meest tevreden. Binnen het vmbo zijn leerlingen in de sector Landbouw hier het meest tevreden over. Leerlingen Zorg en welzijn en Economie zijn het minst tevreden.

De mate waarin docenten hun leerlingen kunnen motiveren

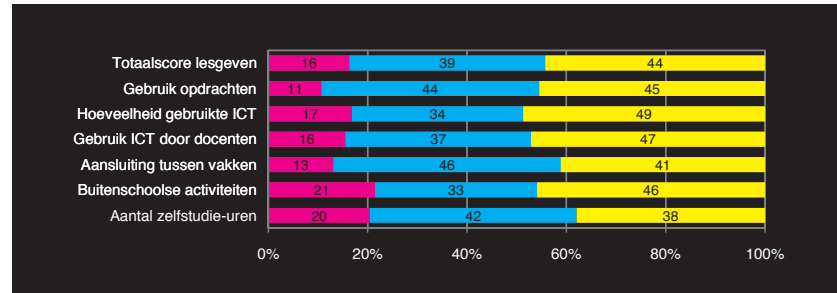
Net als voor de voorgaande twee docentvragen geldt dat vmbo'ers het meest tevreden zijn – duidelijk tevredener dan havisten en vwo'ers. Binnen het vmbo zijn leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg veruit het meest tevreden.

4.2 Manier van lesgeven

De tevredenheid over de manier van lesgeven is geïnventariseerd door leerlingen hun mening te vragen over de volgende aspecten.

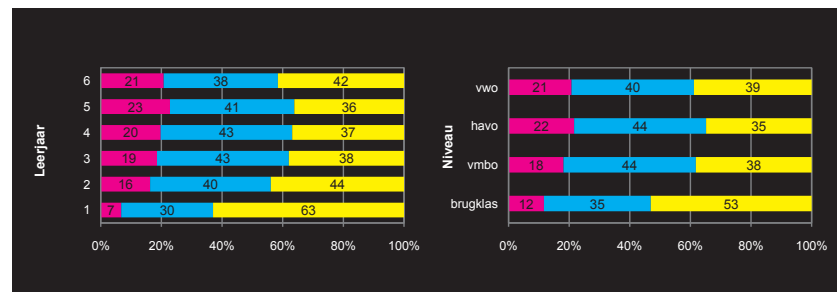
- het gebruik van opdrachten en groepswork;
- hoeveel ICT, zoals computer en media, er wordt gebruikt;
- hoe docenten met ICT werken, bijvoorbeeld computers;
- hoe vakken op elkaar aansluiten;
- buitenschoolse activiteiten;
- het aantal zelfstudie-uren.

In Figuur 20 is de totaalscore voor de vijf vragen samen en de tevredenheid voor elk van de vijf vragen afzonderlijk weergegeven, en ook de. Al met al is de tevredenheid over de manier van lesgeven niet groot. Minder dan de helft van de leerlingen is tevreden en bijna evenveel leerlingen geven een neutraal antwoord. De verschillen in tevredenheid tussen de vijf vragen zijn niet zo groot. Over het gebruik van opdrachten en groepswerk zijn de leerlingen nog het minst ontevreden: 45 procent is echt tevreden. Over de inzet van ICT liggen de meningen verder uiteen: er zijn niet alleen meer leerlingen tevreden, ook zijn er meer leerlingen ontevreden.

Figuur 20: Oordeel over de manier van lesgeven, totaaloordeel en stellingen

In Figuur 21 zien we dat in de verschillende leerjaren en tussen niveaus over de manier van lesgeven voor een groot deel op dezelfde manier wordt geoordeeld als over docenten (Figuur 19). Ook hier zijn leerlingen in het eerste jaar duidelijk positiever dan leerlingen in jaar 2 en hoger. Maar anders dan bij de tevredenheid over docenten neemt hier tegelijk ook de ontevredenheid toe in hogere leerjaren. Brugklassers zijn weer het minst ontevreden en het meest tevreden ten opzichte van vmbo'ers, havisten en vwo'ers. Wanneer we de mening van de leerlingen over de manier van lesgeven afzetten tegen hun leeftijd, dan ontstaat een vergelijkbaar beeld als in Figuur 21 naar leerjaar. In de leeftijd 10-12 zijn zij het positiefst; daarna daalt hun tevredenheid aanzienlijk, waarna zij op de leeftijd van 17-18 jaar weer iets milder oordelen. Jongens zijn iets vaker ontevreden (maar niet minder vaak tevreden) dan meisjes. Binnen het vmbo blijken leerlingen in de theoretische leerweg minder tevreden over het lesgeven dan leerlingen in de andere leerwegen.

Figuur 21: Oordeel over de manier van lesgeven, per leerjaar en niveau

Gebruik van opdrachten en groepswerk

Opvallend is dat vmbo'ers over het gebruik van opdrachten en groepswerk tevredener zijn dan havisten en vwo'ers. Over alle andere aspecten van het lesgeven zijn namelijk de vwo'ers het meest tevreden.

Hoeveel ICT er wordt gebruikt

Jongens zijn vaker dan meisjes ontevreden over de hoeveelheid ICT die wordt gebruikt. Meisjes geven vaker een neutraal antwoord.

Hoe docenten met ICT werken

Ook over het gebruik van ICT door docenten zijn de vmbo'ers het meest tevreden. Binnen het vmbo zijn de leerlingen in de theoretische leerweg veel minder tevreden ten opzichte van leerlingen in de overige drie leerwegen. Leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg zijn nog het meest te spreken over het ICT-gebruik.

Aansluiting van vakken op elkaar

Meisjes zijn iets vaker tevreden over de aansluiting tussen de vakken dan jongens.

Buitenschoolse activiteiten

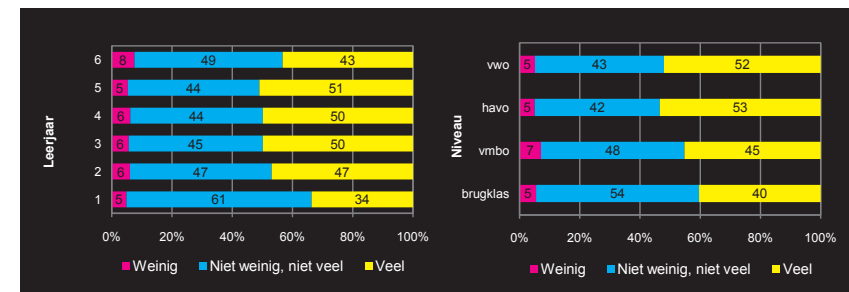
Allochtone leerlingen zijn minder tevreden over de buitenschoolse activiteiten dan autochtone leerlingen.

Aantal zelfstudie-uren

In tegenstelling tot de andere vier aspecten, ligt het dieptepunt voor de tevredenheid over het aantal zelfstudie-uren niet in het vierde of vijfde leerjaar, maar al in het derde jaar. Vanaf het vierde leerjaar neemt de tevredenheid weer toe.

Theorie en praktijk in de lessen

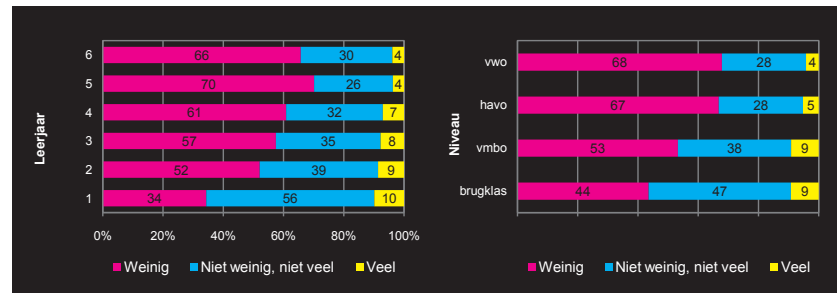
We bespreken hieronder nog twee losse vragen die eveneens betrekking hebben op de manier waarop les wordt gegeven: de hoeveelheid theorie en praktijk in de lessen. In Figuur 22 zien we dat de meeste leerlingen in het eerste leerjaar (61%) nog neutraal tegenover de hoeveelheid theorie in de lessen staan. Een derde vindt de hoeveelheid theorie veel en vijf procent vindt het weinig. Ook in latere leerjaren vindt slechts een klein deel de hoeveelheid

Figuur 22: Hoeveelheid theorie in de lessen, per leerjaar en niveau

theorie weinig. Daarnaast vindt een veel groter deel – ongeveer de helft – de hoeveelheid theorie veel. Wanneer we de tevredenheid over het aandeel theorie per onderwijsniveau bekijken, dan zien we dat havisten en vwo'ers iets vaker de hoeveelheid theorie veel vinden dan de vmbo'ers.

Een vergelijking tussen Figuur 22 en Figuur 23 laat zien dat de hoeveelheid praktijk in de lessen beduidend vaker als 'weinig' wordt beoordeeld dan de hoeveelheid theorie. In het eerste jaar kijkt maar een derde van de leerlingen hier op deze manier tegenaan, maar vanaf het tweede leerjaar vindt ruim de helft, oplopend tot 70 procent in het vijfde leerjaar, de hoeveelheid praktijk weinig. Voor alle leerjaren geldt dat slechts een klein percentage leerlingen – ten hoogste 10 procent – de hoeveelheid praktijk veel vindt. Vooral vwo'ers en havisten vinden de hoeveelheid praktijk weinig: ruim tweederde van de leerlingen. Wat niet wegneemt dat ook in het vmbo ruim de helft de hoeveelheid praktijk weinig vindt.

Figuur 23: Hoeveelheid praktijk in de lessen, per leerjaar en niveau

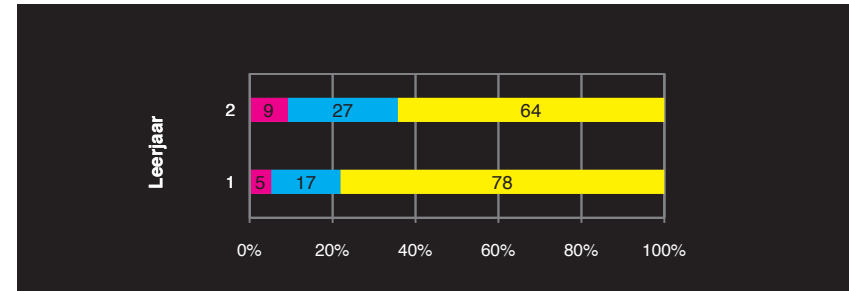
4.3 Begeleiding bij keuzes

De tevredenheid over de begeleiding en voorlichting bij keuzes is in kaart gebracht door de mening van leerlingen te vragen over de volgende aspecten.

- Begeleiding overstap primair- naar voortgezet onderwijs;
- Begeleiding bij profiel-/sectorkeuze;
- Tevredenheid met profiel-/sectorkeuze;
- Begeleiding keuze vervolgstudie;
- Begeleiding/voorbereiding eindexamens.

Overstap van basisschool naar middelbare school

Hoe goed voelen de leerlingen zich begeleid op belangrijke keuzemomenten in hun opleiding? We beginnen met de begeleiding bij de overstap van basisschool naar middelbare school. Deze vraag is alleen gesteld aan leerlingen in leerjaar 1 en 2. In totaal is 71 procent van de brugklassers tevreden, 22 procent neutraal en 7 procent ontevreden. In Figuur 24 zien we de tevredenheid uitgewerkt naar leerjaar. Die is lager in het tweede leerjaar dan in het eerste.

Figuur 24: Oordeel over de begeleiding bij de overgang van basisschool naar middelbare school, per leerjaar

Sector- en profielkeuze

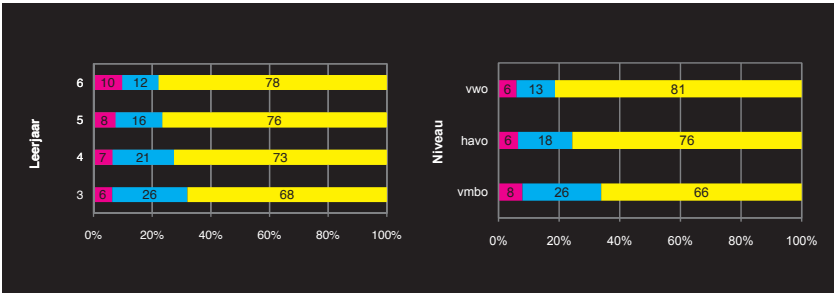
Een volgend keuzemoment is de keuze voor een sector in het vmbo of voor een profiel in havo en vwo. De vraag rondom voorlichting hierover is beantwoord door vmbo'ers (leerjaar 3 en 4), havisten (leerjaar 4 en 5) en vwo'ers (leerjaar 4, 5 en 6). Over de voorlichting die bij deze keuze gegeven wordt, zijn de leerlingen overwegend tevreden (Figuur 25). In de hogere leerjaren zien we dat de groep tevreden leerlingen vrijwel even groot blijft, terwijl de groep ontevreden leerlingen steeds iets groter wordt. Mogelijk heeft dit te maken met de tevredenheid over de sector- of profielkeuze zelf, die natuurlijk ook kan veranderen naarmate een leerling in zijn schooljaren vordert. Vergelijken we de onderwijsniveaus, dan zien we dat de vwo'ers het meest uitgesproken zijn in hun mening over de voorlichting. Zij zijn zowel vaker tevreden als ontevreden.

Figuur 25: Oordeel over de voorlichting bij profiel- of sectorkeuze, per leerjaar en niveau

In Figuur 26 zien we dat de tevredenheid over de uiteindelijke keuze iets toeneemt naarmate leerlingen in een hoger leerjaar zitten. De veel kleinere groep leerlingen die niet tevreden is, groeit echter eveneens – zij het heel licht. Dat klinkt niet onlogisch: naarmate leerlingen langer bezig zijn in hun sector of profiel, wordt voor hen duidelijker of de keuze wel of niet de juiste was. Toch geldt voor zo'n belangrijke keuze dat de percentages leerlingen die niet volmondig kunnen aangeven dat zij tevreden zijn erg groot zijn – variërend van 22 procent in het zesde jaar tot 32 procent in het derde jaar. Al met al is één op de vijf vwo'ers en een kwart van de havisten niet uitgesproken tevreden over

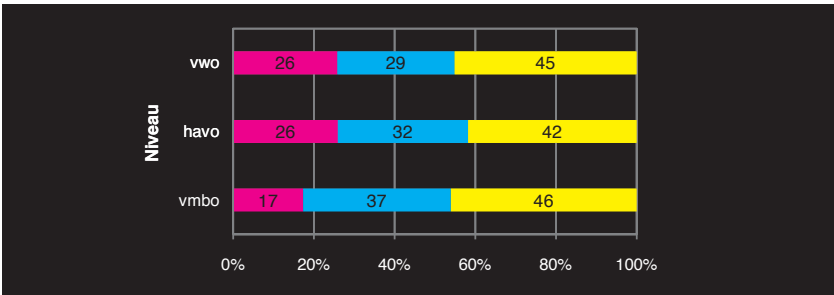
de profielkeuze en is een derde van de vmbo'ers niet uitgesproken tevreden over de sectorkeuze.

Figuur 26: Oordeel over de profiel- of sectorkeuze, per leerjaar en niveau

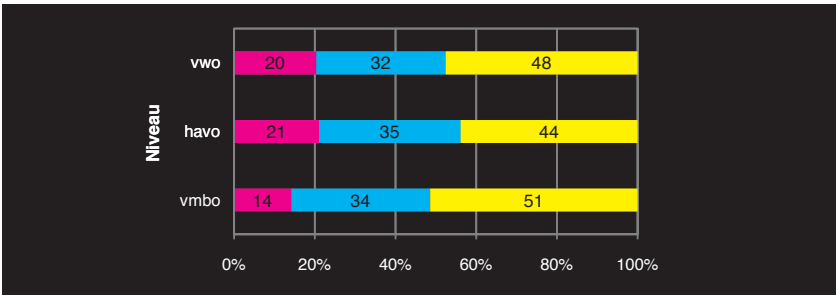
Eindexamens en vervolgopleiding

Aan leerlingen in het laatste jaar van hun opleiding is gevraagd of zij tevreden zijn over de begeleiding en voorbereiding op een vervolgstudie (Figuur 27). Deze begeleiding is duidelijk nog voor verbetering vatbaar aangezien minder dan de helft echt tevreden is. In havo en vwo is zelfs een kwart van de leerlingen ontevreden.

Figuur 27: Oordeel over begeleiding en voorbereiding op vervolgstudie; alleen laatstejaars, per niveau

De tevredenheid over de informatie over eindexamens (Figuur 28) komt sterk overeen met die over de voorbereiding op een vervolgstudie. In het vmbo is net iets meer dan de helft van de leerlingen tevreden, in het havo wordt dat lang niet gehaald. In 5-havo en 6-vwo is een vijfde van de leerlingen niet tevreden over de informatie.

Figuur 28: Oordeel over de informatie over eindexamens; alleen laatstejaars, per niveau

4.4 Samenvatting

De meerderheid van de leerlingen is tevreden over zijn of haar docenten. Het meest tevreden is men met de vakkennis van docenten en met de toegankelijkheid van docenten om vragen te kunnen stellen. Verder is opvallend dat vmbo'ers meer tevreden zijn over de manier waarop docenten lesgeven dan havisten en vwo'ers. Dit is in tegenstelling met de tevredenheid ten opzichte van de andere vragen met betrekking tot docenten waar vwo'ers over het algemeen meer tevreden over zijn. Minder tevreden zijn leerlingen over de manier waarop docenten met ICT werken en de mate waarin docenten er in slagen om hun leerlingen te motiveren. Over de manier waarop wordt lesgegeven zijn leerlingen over de hele linie wat minder tevreden. Zij zijn nog het meest kritisch over het aantal zelfstudie-uren. De meeste leerlingen staan neutraal tegenover de hoeveelheid theorie in de lessen of vinden het veel. De hoeveelheid praktijk daarentegen wordt door opvallend veel leerlingen weinig gevonden – het meest in havo en vwo.

De begeleiding bij de overgang van basisschool naar middelbare school wordt positief beoordeeld en ook de voorlichting bij de profielkeuze op het havo/vwo en bij de sectorkeuze in het vmbo wordt door iets meer dan de helft van de leerlingen gunstig gewaardeerd. De begeleiding en voorbereiding op een vervolgstudie en de informatie over de eindexamens dient echter nog verbeterd te worden. Wat de profiel- en sectorkeuze betreft blijkt dat, hoewel een grote meerderheid hier tevreden over is, een deel van de leerlingen toch niet tevreden terugkijkt op deze belangrijke keuze. Namelijk een vijfde in het vwo, een kwart in het havo en zelfs een derde in het vmbo.

5 Stage

In dit hoofdstuk staat stage centraal. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de praktijkstage in het vmbo en de maatschappelijk stage. Deze is vanaf het schooljaar 2011-2012 voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs verplicht. In twee paragrafen beantwoorden wij de volgende vragen:

- Hoe tevreden zijn vmbo-leerlingen over stage?
- Hoe tevreden zijn leerlingen over maatschappelijke stage?

5.1 Stage vmbo

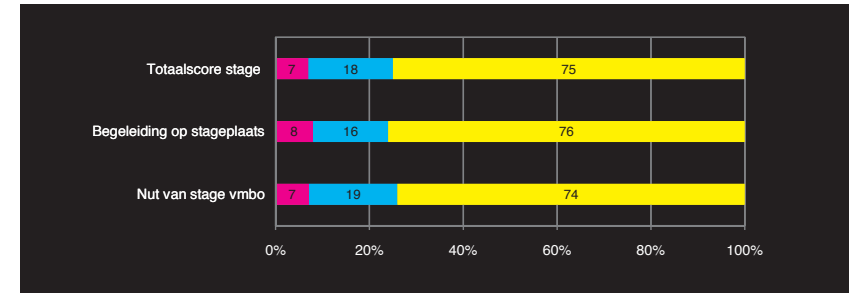
Alle leerlingen zullen in het vmbo in het derde en/of vierde leerjaar een keer stage lopen. Voor de beroepsgerichte leerwegen is dit een praktijkstage die aansluit op de gekozen richting. In de theoretische leerweg is er sprake van een algemene stage die aansluit op een of meer algemeen vormende vakken. Sommige scholen bieden in de tweede klas al een korte snuffelstage aan, om voor het eerst in aanraking te komen met de beroepspraktijk. Deze korte stage is in dit hoofdstuk buiten beschouwing gelaten.

Van de vmbo-leerlingen in het derde jaar heeft 24 procent al stage gelopen. In leerjaar 4 heeft 77 procent ervaring met een stage. Er is een verschil tussen leerwegen. In de basisberoepsgerichte leerweg heeft 60 procent van de leerlingen in leerjaar 3 en 4 stage gelopen. In de theoretische leerweg is het aandeel leerlingen dat stage heeft gelopen het laagst met 45 procent.

Omdat de vragen over de stage in het vmbo alleen betrekking hebben op het derde en vierde leerjaar, worden de resultaten in deze paragraaf niet bekeken per leerjaar en niveau, zoals in andere hoofdstukken is gebeurd. In plaats daarvan bekijken we de resultaten per sector en leerweg. Aan de hand van de volgende vragen is de tevredenheid over de stage in kaart gebracht:

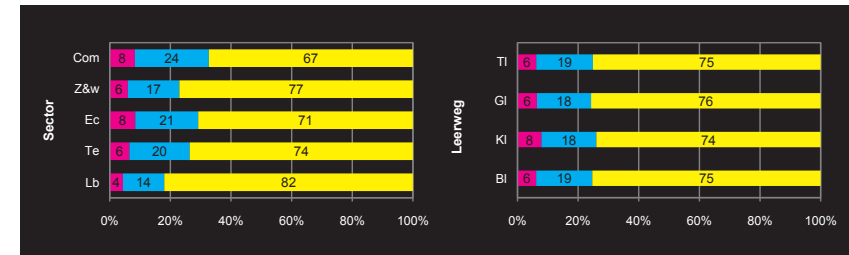
- het nut van de stage;
- de begeleiding op de stageplaats;
- de begeleiding door school tijdens de stage.

Het merendeel van de leerlingen in het vmbo zijn tevreden over hun stage, namelijk 75 procent (Figuur 29). Slechts zeven procent geeft aan ontevreden te zijn. Ook over de begeleiding op de stageplaats zijn de leerlingen erg tevreden. Een meerderheid vindt de stage ook echt nuttig.

Figuur 29: Oordeel over stage vmbo, totaaloordeel en stellingen

Wanneer we kijken naar de tevredenheid tussen de verschillende sectoren, dan schommelt het percentage tussen de 67 procent in de combinatie-sectoren en 82 procent in de sector landbouw (Figuur 30). De tevredenheid per leerweg verschilt echter nauwelijks.

Figuur 30: Oordeel over stage vmbo, per sector en leerweg

Nut van de stage

Ook over het nut van de stage in het vmbo verschillen de meningen tussen de diverse sectoren. In de sector landbouw is 82 procent van de leerlingen tevreden. In de combinatie-sectoren daalt het aantal tevreden leerlingen ten opzichte van de andere sectoren en is slechts 65 procent van de leerlingen tevreden. Wanneer we naar de verschillende leerwegen kijken zien we dat leerlingen in de theoretische leerweg de stage het minst nuttig vinden. In deze leerweg is 73 procent tevreden over het nut van de stage. De basisberoepsgerichte leerweg en de gemengde leerweg scoren met 76 procent het hoogst. De kaderberoepsgerichte leerweg zit daar met 74 procent tussenin.

Begeleiding op de stageplaats

Over de begeleiding op de stageplaats zijn leerlingen in de sector landbouw het meest tevreden. De leerlingen in combinatie-sectoren zijn ook op dit punt het minst tevreden. Opvallend is het grote verschil tussen autochtone en allochtone vmbo-leerlingen: van de allochtone leerlingen geeft 69 procent aan tevreden te zijn over de begeleiding op de stageplaats, terwijl dit onder autochtone leerlingen 79 procent is.

Begeleiding door school tijdens de stage

Over de begeleiding vanuit school tijdens de stage zijn leerlingen minder tevreden dan over de begeleiding op de stageplaats. In Figuur 31 zien we dat in de gemengde leerweg de groep leerlingen die tevreden is het laagst is (46%). Binnen de beroepsgerichte leerweg scoort de begeleiding van school het hoogst: hier is 61 procent van de leerlingen tevreden over de begeleiding vanuit school.

Figuur 31: Oordeel over begeleiding op school tijdens stage, per sector en leerweg

Tussen de sectoren bestaat nauwelijks verschil als het gaat om de begeleiding vanuit school. Het percentage tevreden scholieren loopt van 52 procent (Z&w, Te) tot 56 procent (Lb). Van de autochtone leerlingen is 51 procent tevreden over de begeleiding vanuit school, onder allochtone leerlingen is 57 procent tevreden over deze begeleiding.

5.2 Maatschappelijke stage

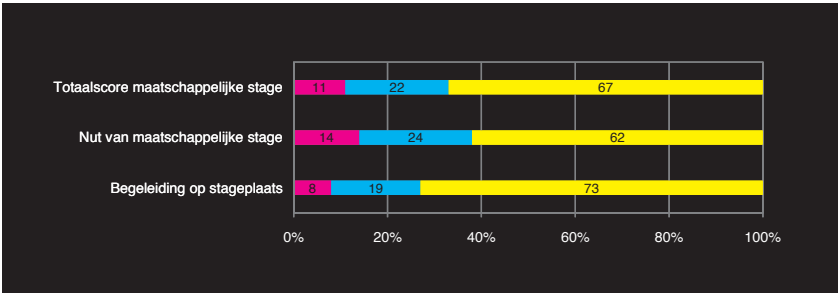
De maatschappelijke stages worden vanaf het schooljaar 2011-2012 verplicht voor iedere middelbare scholier. Deze stages zijn bedoeld om leerlingen kennis te laten maken met het leveren van een belangeloze inzet in de maatschappij. De maatschappelijke stage kan in principe in elk leerjaar uitgevoerd worden. Hoewel de maatschappelijke stage nog niet verplicht is, hebben veel scholen de stage al in het curriculum opgenomen. In de toekomst zal het aantal uren maatschappelijke stage afhangen van het onderwijsniveau dat gevolgd wordt. Vwo-leerlingen die in het schooljaar 2011-2012 starten in het voortgezet onderwijs, moeten een maatschappelijke stage lopen van 72 uur. Voor havisten wordt de norm 60 uur en voor leerlingen uit het vmbo of praktijkonderwijs 48 uur.

Het aantal leerlingen dat al een maatschappelijke stage heeft gelopen, loopt sterk uiteen per leerjaar. In leerjaar 4 en 5 heeft een relatief groot percentage van de leerlingen ervaring met een maatschappelijke stage (Tabel 1). In leerjaar 3 en 4 van het vmbo geeft 49 procent van de leerlingen aan al een maatschappelijke stage gelopen te hebben. In havo en vwo ligt dit percentage met respectievelijk 36 en 31 procent wat lager.

Tabel 1 - Maatschappelijke stage

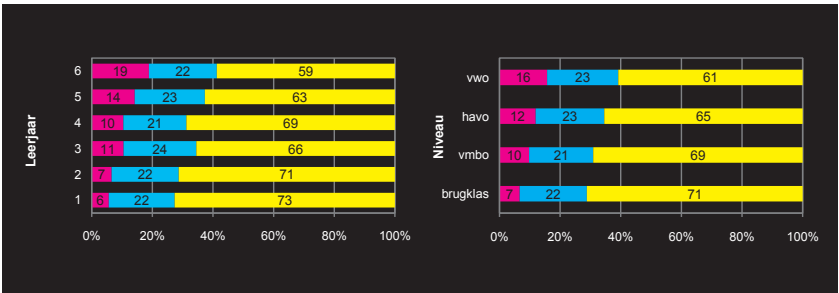
Leerjaar	Maatschappelijke stage gelopen
1	4 %
2	13 %
3	25 %
4	50 %
5	47 %
6	36 %

Over het algemeen zijn de leerlingen die een maatschappelijke stage hebben gelopen tevreden over deze ervaring (Figuur 32), bijna 70 procent. Een kleiner aantal, 61 procent, vindt de maatschappelijke stage nuttig. De tevredenheid over de begeleiding op de stageplaats is met 73 procent het grootst. In het vervolg van deze paragraaf worden de resultaten uit Figuur 32 nader toegelicht.

Figuur 32: Oordeel over maatschappelijke stage, totaaloordeel en stellingen

De kleine groep leerlingen in leerjaar 1 en 2 die al een maatschappelijke stage heeft gelopen, is hier het meest tevreden over, zo blijkt uit Figuur 33. In leerjaar 5 en 6 zijn de leerlingen het minst tevreden over de maatschappelijke stage. De tevredenheid over de maatschappelijke stage wisselt per niveau. Op het vmbo is 69 procent tevreden over de maatschappelijke stage. Op het vwo is deze tevredenheid met 61 procent een stuk lager. Havisten zitten daar met 65 procent tevredenheid precies tussenin.

Figuur 33: Oordeel over de maatschappelijke stage, per leerjaar en niveau

We zien een duidelijk verschil in de tevredenheid over de maatschappelijke stage tussen jongens en meisjes. Van de meisjes is 70 procent tevreden over de maatschappelijke stage. Bij jongens is dit slechts 64 procent. Ook als we de resultaten uitsplitsen naar de sectoren in het vmbo wordt duidelijk dat de tevredenheid verschilt. In de sector techniek is 65 procent van de leerlingen tevreden over de maatschappelijke stage, ten opzichte van 75 procent in de sector landbouw. De overige sectoren scoren hier tussenin. Ook tussen de profielen in havo en vwo zien we dergelijke verschillen. Van de leerlingen met een NG-profiel is 57 procent tevreden over de maatschappelijke stage als geheel, terwijl dit in de profielen CM, CM+EM en NT 66 procent is.

Nut van de maatschappelijke stage

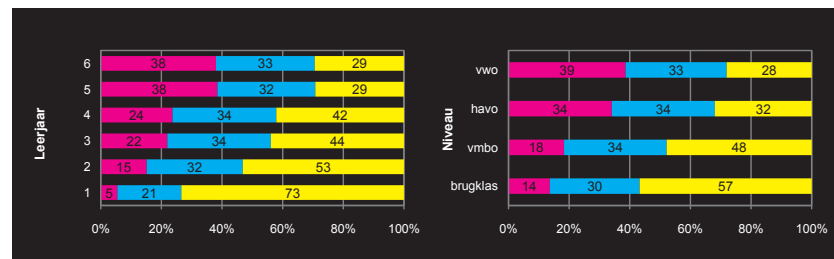
Over het nut van de maatschappelijke stage is bijna eenderde van de leerlingen niet tevreden. Brugklasleerlingen vinden de maatschappelijke stage het vaakst nuttig, namelijk 68 procent. Op het vwo zien de leerlingen het nut van de maatschappelijke stage een stuk minder in (52 procent). Het laagst scoren de leerlingen met een NG-profiel: 47 procent van deze groep geeft aan het nut van de maatschappelijke stage in te zien.

Begeleiding op de stageplaats

Ook bij deze stages zijn leerlingen tevreden over de begeleiding die ze op de stageplaats krijgen. Het verschil tussen de minst tevreden leerlingen (vwo, 70%) en meest tevreden leerlingen (brugklas, 75%) is in dit geval slechts 5 procent.

Begeleiding van school tijdens de maatschappelijke stage

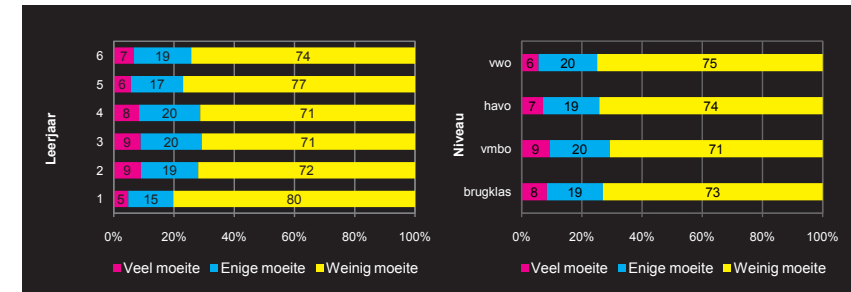
De begeleiding vanuit school tijdens de stageperiode kan nog wel verbeterd worden. Het minst tevreden zijn havisten en vwo'ers (Figuur 34). Op deze niveaus geven 34 en 39 procent van de leerlingen aan ontevreden te zijn over de begeleiding. Bekijken we de resultaten per leerweg in het vmbo, dan zijn in de gemengde (43%) en theoretische (46%) leerweg maar weinig leerlingen tevreden. In de kaderberoepsgerichte (50%) en basisberoepsgerichte (58%) leerweg ligt dit percentage hoger. Bekijken we de tevredenheid per profiel, dus alleen de bovenbouw in havo en vwo, dan schommelt het percentage tevreden leerlingen tussen de 25 procent (NG+NT) en 33 procent (CM).

Figuur 34: Oordeel over de begeleiding van school tijdens stage, per leerjaar en niveau

Vinden van een stageplaats

Het merendeel van de leerlingen heeft weinig moeite gehad met het vinden van een stageplaats voor zijn of haar maatschappelijke stage. Een klein aandeel leerlingen geeft aan dat zij veel moeite hebben gehad met het vinden van een geschikte stageplaats (Figuur 35). Hierbij blijkt het weinig uit te maken welke sector of welk profiel leerlingen volgen.

Figuur 35: Moeite met vinden van een stageplaats, per leerjaar en niveau

5.3 Samenvatting

Over het algemeen zijn leerlingen erg tevreden over hun stage. Of het nu gaat om een praktijkstage in het vmbo of om de maatschappelijke stage, de leerlingen oordelen positief. Voor beide soorten stages geldt dat leerlingen het meest tevreden zijn over de begeleiding op de stageplaats en het minst tevreden over de begeleiding vanuit school. Over het nut van de maatschappelijke stage is men het meest ontevreden en het minst tevreden ten opzichte van de andere aspecten die bevestigd zijn.

6 Schoolorganisatie

In dit hoofdstuk staat de organisatie binnen de school centraal. Het hoofdstuk is opgedeeld in een aantal paragrafen, waarin telkens één van de volgende onderdelen van organisatie nader wordt toegelicht:

- Hoe tevreden zijn leerlingen over de aangeboden onderwijsfaciliteiten?
- Wat vinden leerlingen van de sfeer en veiligheid op school?
- Zijn leerlingen tevreden over de voorzieningen van de school?
- Hoe tevreden zijn leerlingen die een beperking hebben?

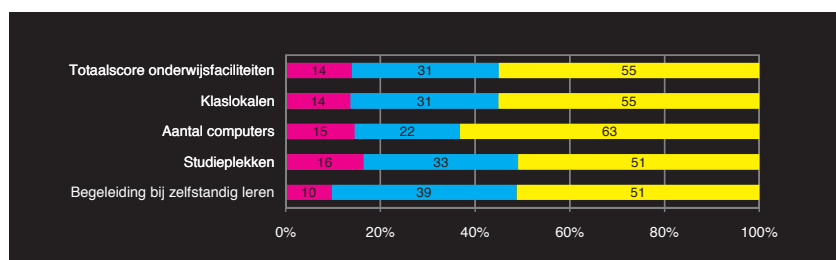
6.1 Onderwijsfaciliteiten

De tevredenheid over onderwijsfaciliteiten is gemeten aan de hand van vier

stellingen. Aan leerlingen is gevraagd hoe tevreden zij zijn over:

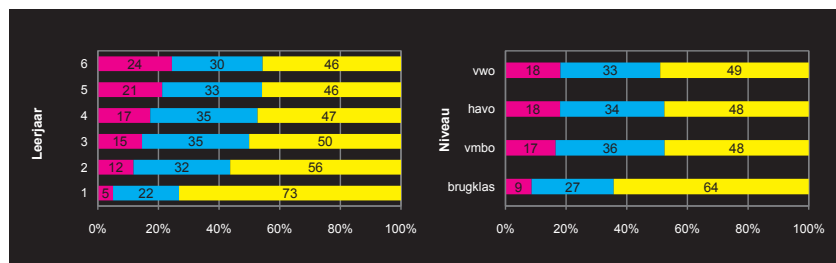
- de begeleiding bij het zelfstandig werken;
- de studieplekken op school;
- het aantal computers op school;
- de klaslokalen.

Gemiddeld is 55 procent tevreden en 14 procent ontevreden over de onderwijsfaciliteiten (Figuur 36). Van de verschillende faciliteiten die zijn bevraagd zijn leerlingen nog het meest tevreden over het aantal computers op school. Over de studieplekken en de begeleiding bij zelfstandig werken zijn leerlingen het minst tevreden.

Figuur 36: Oordeel over onderwijsfaciliteiten, totaaloordeel en stellingen

Kijken we naar de tevredenheid over de onderwijsfaciliteiten als geheel (Figuur 37) dan zien we dat vooral de leerlingen uit leerjaar 1 hier tevreden over zijn (73%). Wederom neemt de tevredenheid af naarmate men in de hogere leerjaren komt. Daarnaast stijgt de ontevredenheid naar mate de leerling in een hoger leerjaar komt (een stijging van 19 procentpunt in het zesde leerjaar ten opzichte van het eerste leerjaar). De tevredenheid over onderwijsfaciliteiten verschilt nauwelijks per niveau.

Figuur 37: Oordeel over onderwijsfaciliteiten, per leerjaar en niveau

Begeleiding bij zelfstandig werken

Brugklassers zijn ook over de begeleiding bij zelfstandig werken meer tevreden dan vmbo'ers, havisten en vwo'ers in de bovenbouw. Kijken we naar verschillen tussen leerwegen in het vmbo, dan zijn leerlingen in de basisberoeps-

gerichte leerweg (63%) zijn het meest tevreden met de begeleiding bij zelfstandig werken, gevolgd door leerlingen in de gemengde leerweg (56%) en leerlingen in de kaderberoepsgerichte leerweg (54%). Ten slotte zijn vmbo-t-leerlingen het minst tevreden (51%). Echter, slechts een kleine groep leerlingen is écht ontevreden met de begeleiding (circa 8%).

Studieplekken en computers

Het meest ontevreden over de studieplekken op school zijn leerlingen die een vwo-opleiding volgen (23%); leerlingen in de vwo examenklas (32%) zijn het meest kritisch van alle leerjaren. Ook voor wat betreft de tevredenheid over het aantal computers zijn zesdejaars vwo-leerlingen het meest ontevreden (30%). Dit beeld komt overeen met wat we in Figuur 36 zagen.

Klaslokalen

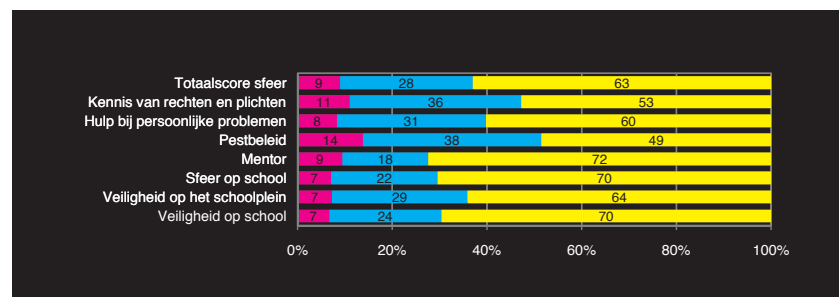
De groep die net op school zit, is het meest tevreden over de klaslokalen (72%). Vierdejaars leerlingen zijn hierover het minst tevreden (47%). Het verschil tussen vmbo-, havo- en vwo-leerlingen in (on)tevredenheid is klein. Kijken we naar de verschillen tussen vmbo-leerlingen tussen sectoren, dan zijn leerlingen in de sector landbouw het meest tevreden (55% t.o.v. circa 48% bij de overige sectoren). Op havo en vwo verschilt de tevredenheid per profiel niet veel.

6.2 Sfeer en veiligheid

Aan de hand van zeven stellingen is gekeken naar de tevredenheid van leerlingen over sfeer en veiligheid op school. Aan leerlingen werd gevraagd hoe tevreden zij zijn over:

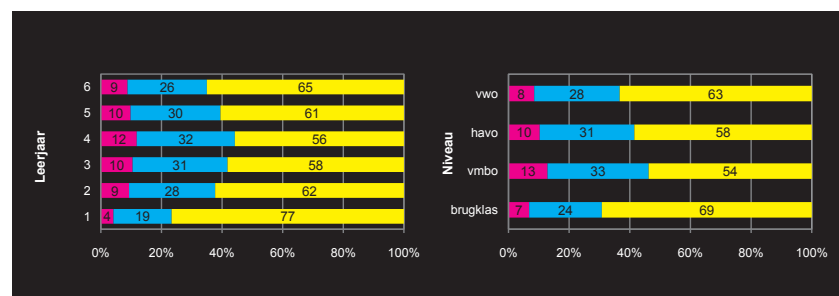
- de veiligheid op school;
- de veiligheid op het schoolplein;
- de sfeer op school;
- de mentor/tutor/coach;
- het beleid tegen pesten;
- het verkrijgen van hulp bij persoonlijke problemen;
- de kennis van rechten en plichten.

Gemiddeld is een ruime meerderheid (63%) tevreden over de sfeer en veiligheid op school (Figuur 38). Negen procent is ontevreden over de sfeer en veiligheid op hun school. Het meest tevreden zijn leerlingen over hun mentor (72%). Ook over de algehele sfeer op school en de veiligheid op school is men tevreden (beiden 70%). Verder is meer dan de helft van de leerlingen is tevreden over de veiligheid op het schoolplein (64%), hulp bij persoonlijke problemen (60%) en eigen kennis van rechten en plichten (53%). Over het pestbeleid zijn leerlingen het minst tevreden (49%).

Figuur 38: Oordeel over sfeer en veiligheid, totaaloordeel en stellingen

Figuur 39 laat zien dat ook over de sfeer en veiligheid op school brugklassers (69%) en voornamelijk leerlingen in leerjaar 1 (77%), het meest positief oordelen. Leerlingen in leerjaar 3 en 4 zijn het minst tevreden met de sfeer en veiligheid. Vmbo-leerlingen zijn vergeleken met de overige niveaus het minst tevreden (54%) en het meest ontevreden (13%), echter het verschil met havo-leerlingen is klein.

Figuur 39: Oordeel over sfeer en veiligheid, per leerjaar en niveau

Leerlingen op het vmbo die een opleiding volgen in de sector landbouw (61%) zijn het meest tevreden, terwijl leerlingen in de sector techniek (53%) minder te spreken zijn over de sfeer en veiligheid op school. Jongens en meisjes verschillen nauwelijks in hun tevredenheid. Ook naar leerweg en profiel zien we geen grote verschillen in tevredenheid.

Veiligheid op school

Zowel leerlingen in leerjaar 1 als in leerjaar 6 zijn het meest tevreden (respectievelijk 80 en 81%) en minder vaak ontevreden over de veiligheid op school. Vwo'ers zijn het meest tevreden (78%) en vmbo-leerlingen het minst tevreden (57%). Hoewel meer dan de helft (64%) van de allochtone leerlingen aangeeft tevreden te zijn over de veiligheid op school, is dit lager dan onder autochtone leerlingen (71%). Vmbo-leerlingen uit de sector techniek (54%) zijn het minst tevreden over de veiligheid; leerlingen uit de sector landbouw (68%) geven aan het meest tevreden te zijn.

Veiligheid op het schoolplein

De tevredenheid over de veiligheid op het schoolplein gaat gelijk op met de tevredenheid over de veiligheid op school. Leerlingen in het zesde jaar zijn het meest tevreden, gevolgd door vijfde- en eerstejaars. Techniek-leerlingen zijn het minst tevreden en leerlingen van landbouwopleidingen het meest.

Sfeer op school

Over de sfeer op school is ruim de helft van de leerlingen tevreden. Slechts een kleine groep geeft aan ontevreden te zijn. Vmbo-leerlingen zijn minder tevreden dan leerlingen in havo en vwo. Autochtone leerlingen (73%) zijn meer tevreden over de sfeer dan allochtone leerlingen (63%). Toch geeft maar 11 procent van deze laatste groep aan echt ontevreden te zijn. Leerlingen in de kaderberoepsgerichte leerweg zijn minder tevreden dan vmbo-t-leerlingen (respectievelijk 55% en 66%). Ook tussen sectoren is verschil in tevredenheid te zien: in de sector landbouw oordelen leerlingen het meest tevreden over de sfeer op school (64%).

Mentor

Bijna driekwart van de leerlingen is tevreden over zijn of haar mentor. Deze tevredenheid is het hoogst onder leerlingen van leerjaar 1 (86%). Tot aan leerjaar 5 (66%) zien we een lichte daling, om in leerjaar 6 weer iets te stijgen tot 69 procent.

Maatregelen tegen pesten

Leerlingen in het eerste leerjaar zijn het meest tevreden over de maatregelen die genomen worden om pesten tegen te gaan. Opvallend is dat naarmate het leerjaar hoger en de leerling ouder wordt, de groep die neutraal antwoord groter wordt.

Hulp bij persoonlijke problemen

Een derde van de leerlingen geeft een neutraal antwoord als het gaat om hulp die de school geeft bij persoonlijke problemen. Leerlingen in leerjaar 1, zijn het meest tevreden met de hulp en geven daarnaast aan het meest op de hoogte te zijn van hun rechten en plichten binnen school.

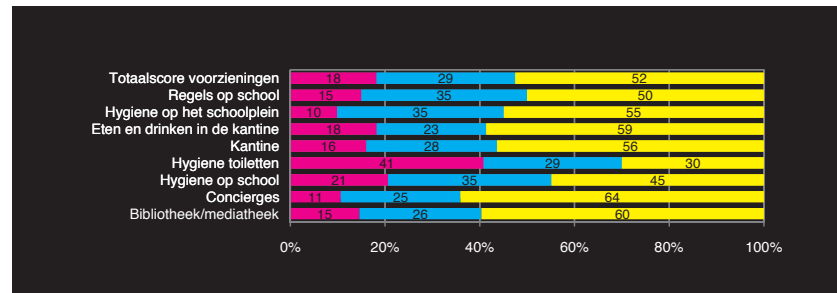
6.3 Voorzieningen

De tevredenheid over voorzieningen op school is gemeten aan de hand van acht stellingen. Aan leerlingen werd gevraagd hoe tevreden zij zijn over:

- de bibliotheek/mediatheek;
- de conciërges;
- hoe schoon het is op school;
- hoe schoon de toiletten zijn;

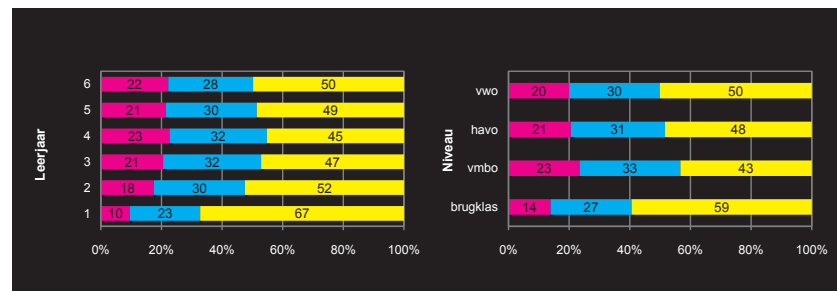
- de kantine;
- het eten en drinken in de kantine;
- hoe netjes het is op het schoolplein.

Leerlingen zijn gemiddeld genomen tevreden over de voorzieningen en faciliteiten op hun school, er zit echter variatie in de mate van tevredenheid per vraag (Figuur 40). Over conciërges is men het meest tevreden (64%) en over hoe schoon het is op school (45%) en de hygiëne van de toiletten (30%) het minst tevreden.

Figuur 40: Oordeel over voorzieningen, totaaloordeel en stellingen

In Figuur 41 is de totaalscore van de acht stellingen met betrekking tot de voorzieningen en faciliteiten weergegeven per leerjaar en niveau. Opvallend is dat voor alle leerjaren (behalve leerjaar 1) bijna een kwart van de leerlingen negatief oordeelt over de voorzieningen en faciliteiten. Iets minder dan de helft is wel tevreden. Ook hier vormen de eerstejaars een positieve uitzondering in hun tevredenheid, en zien we de tevredenheid weer stijgen na het vierde leerjaar.

Figuur 41: Oordeel over voorzieningen, per leerjaar en niveau

Bibliotheek en mediatheek

Kijken we naar de verschillen in tevredenheid naar niveau, dan zien we dat leerlingen in leerjaar drie en vier het minst te spreken zijn over de bibliotheek en de mediatheek. Vmbo'ers zijn nog iets minder te spreken (23% oordeelt negatief) over deze voorzieningen dan havisten en vwo'ers. Als we binnen het vmbo naar de verschillende leerwegen kijken, zien we dat vmbo-t-leerlingen het

meest tevreden zijn met de bibliotheek (50%), terwijl leerlingen in de kaderberoepsgerichte leerweg het minst tevreden zijn (41%). Vmbo'ers die een gecombineerde leerweg volgen zijn het meest tevreden (47%). Als we naar sector kijken zijn leerlingen in de landbouwsector het minst tevreden (34%). Havo en vwo-leerlingen met een CM+EM-profiel zijn het meest tevreden (67%); leerlingen met een NG-profiel het minst (59%).

Conciërges

Een ruime meerderheid (64%) van de leerlingen is tevreden over de conciërge. Deze tevredenheid loopt nauwelijks uiteen tussen de verschillende leerjaren en niveaus.

Hygiëne op school

Over de hygiëne op school zijn de leerlingen gelijk gestemd: minder dan de helft geeft aan tevreden te zijn en bijna een kwart zegt ronduit ontevreden te zijn met de hygiëne op hun school. Brugklassers, en met name eerstejaars, zijn meer tevreden dan leerlingen van de overige leerjaren. Vooral 19-jarigen (35%) zijn ontevreden over de hygiëne op school. Bijna de helft van de leerlingen (41%) is daarnaast ontevreden over de hygiëne van de toiletten op school.

Kantine en de te verkrijgen producten

Zowel over de kantine zelf als over het eten en drinken dat daar verkocht wordt is iets meer dan de helft van de leerlingen tevreden. Brugklassers, en met name de groep die net van de basisschool komt, zijn het meest tevreden met zowel de kantine als de producten die daar verkocht worden. Hoe ouder de leerling, hoe kritischer men oordeelt over de kantine en de te verkrijgen producten.

Netheid schoolplein

Leerlingen in zowel leerjaar 1 als leerjaar 6 zijn het meest tevreden over hoe netjes het is op het schoolplein. Vmbo'ers zijn hierover het minst tevreden.

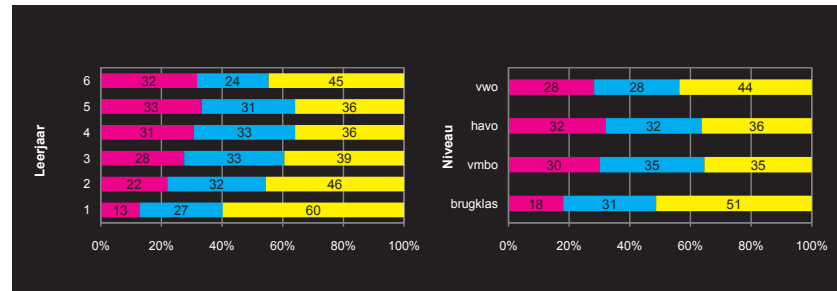
Schoolregels

Wanneer aan leerlingen gevraagd wordt hoe tevreden zij zijn over de regels die gelden op school, denken zij vooral aan regels over pesten, op tijd komen, niet vechten, discriminatie, geen geweld gebruiken, geen mobiel in de les en niet roken binnen school. Ruim eenderde van de leerlingen in leerjaar vier en hoger is tevreden over de regels die gelden op school, bijna een kwart is hierover ontevreden. Brugklassers zijn het meest tevreden over de schoolregels. Hoe ouder de leerling, hoe minder tevreden men is met de geldende regels.

6.4 Beperking en school

Een kwart van de leerlingen geeft aan een functiebeperking, handicap of ziekte te hebben. Het merendeel van deze leerlingen heeft één functiebeperking

(21%). De beperking die het meest voorkomt is dyslexie of een spraak- of taalstoornis (9%). Vijf procent geeft aan adhd of andere concentratieproblemen te hebben. Meer dan de helft (58%) van de leerlingen met een beperking geeft aan dat deze hen niet belemmert bij het volgen van het onderwijs. Wel zien we dat meer dan de helft van de leerlingen met psychische problemen of vermoeidheidsklachten aangeeft dit als een belemmering voor hun schoolwerk te zien. Leerlingen met een beperking zijn in leerjaar 1 het meest tevreden over hoeveel rekening de school hiermee houdt (Figuur 42). Naar niveau zien we dat vwo'ers, naast brugklassers, het meeste tevreden zijn over de mate waarin de school rekening houdt met hun beperking.

Figuur 42: Oordeel over rekening houden met beperking door school, per leerjaar en niveau

6.5 Samenvatting

Over het algemeen zijn leerlingen tevreden over de schoolorganisatie. Met name over de sfeer en veiligheid op school is men tevreden. Ook over hun mentor zijn leerlingen zeer te spreken. Echter, over de voorzieningen van de school, en dan vooral de hygiëne van toiletten en van de rest van de school, zijn leerlingen het meest ontevreden.

7 Algemene tevredenheid

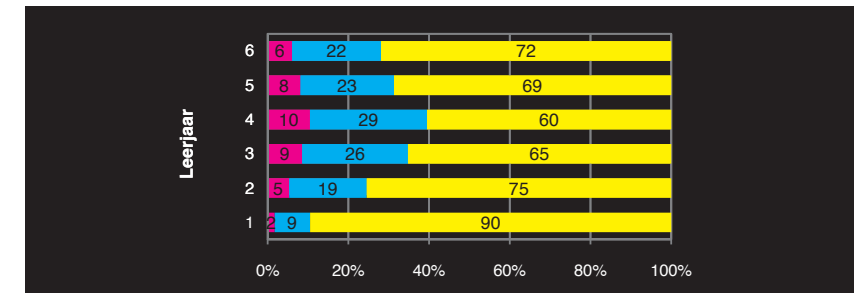
In dit laatste hoofdstuk bespreken we de algehele tevredenheid van vo-leerlingen.

- Hoe tevreden zijn zij over hun keuze voor hun school?
- Welk rapportcijfer geven zij aan hun school?

Bovendien gaan we na welke van de aspecten die in de **laksmonitor** aan de orde zijn gekomen, het meest bepalend zijn voor de algehele tevredenheid van leerlingen.

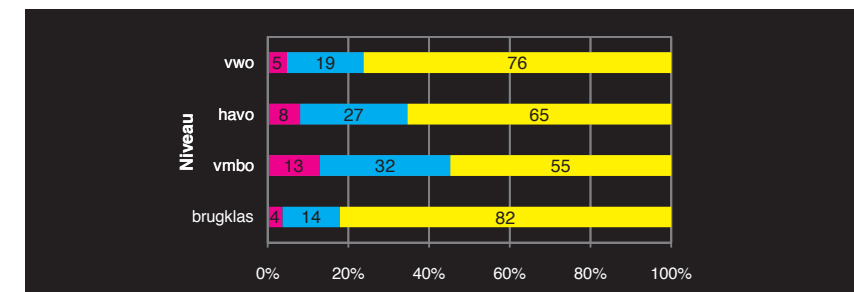
7.1 Algemene tevredenheid keuze voor school

In de figuren hieronder zien we de tevredenheid van de leerlingen over de keuze voor hun school. In Figuur 43 is deze tevredenheid afgezet tegen het leerjaar. Het beeld in deze grafiek lijkt voor een groot deel op wat we in eerdere hoofdstukken zagen. De leerlingen in het eerste jaar zijn het meest tevreden. Vanaf leerjaar 2 neemt de tevredenheid af, waarna in de laatste twee jaren de tevredenheid weer toeneemt.

Figuur 43: Teverdenheid over keuze voor school, per leerjaar

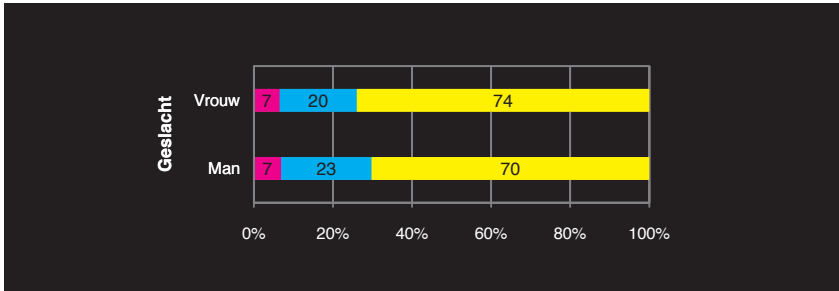
Zoals volgt uit Figuur 43 zijn de brugklassers het meest tevreden over hun schoolkeuze. Na de brugklas zien we dat de vwo'ers duidelijk het meest tevreden zijn (76%) en de vmbo'ers het minst tevreden (55%). Binnen het vmbo zijn leerlingen in de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerwegen wat minder tevreden dan leerlingen in vmbo-t en in de gemengde leerweg. Vergelijken we de tevredenheid tussen sectoren binnen het vmbo dan zijn leerlingen in de sector landbouw en in gecombineerde sectoren het meest tevreden. In havo en vwo zijn leerlingen met een dubbelprofiel NG+NT of CM +EM het meest tevreden over de keuze voor hun school. Het minst tevreden zijn leerlingen met een EM profiel.

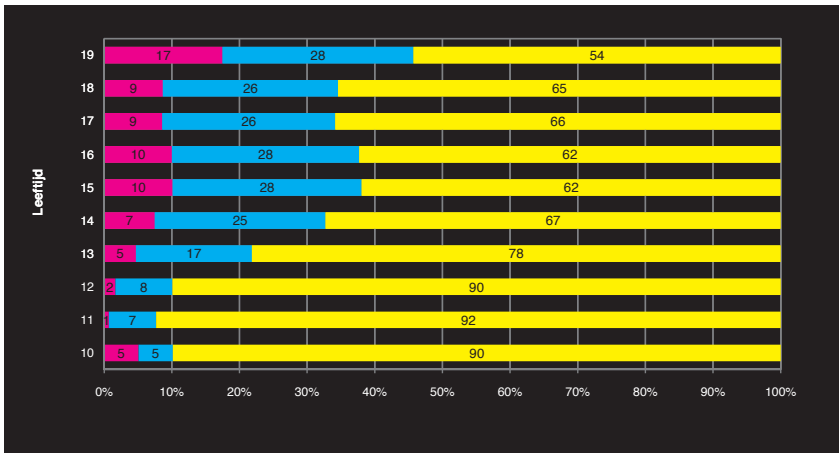
Figuur 44: Teverdenheid over keuze voor school, per niveau

In de laatste drie figuren in deze paragraaf zien we ten slotte dat meisjes iets tevredener zijn dan jongens, dat de tevredenheid van leerlingen overwegend afneemt naarmate zij ouder zijn en dat allochtone leerlingen duidelijk minder

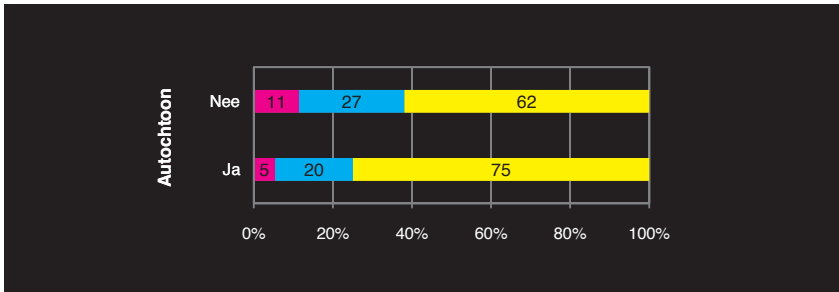
tevreden zijn over de keuze voor hun school dan autochtone leerlingen.

Figuur 45: Tevredenheid over keuze voor school, naar geslacht

Figuur 46: Tevredenheid over keuze voor school, naar leeftijd

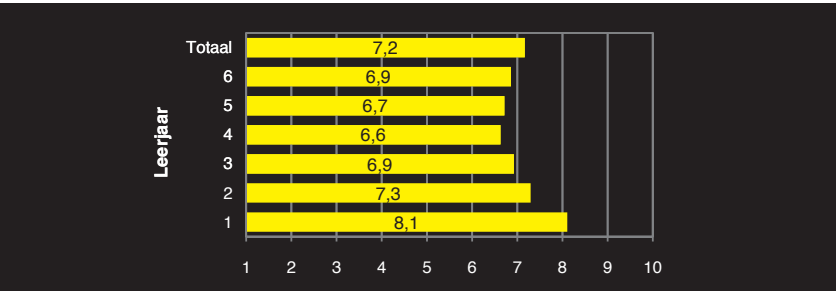

Figuur 47: Tevredenheid over keuze voor school, naar etniciteit

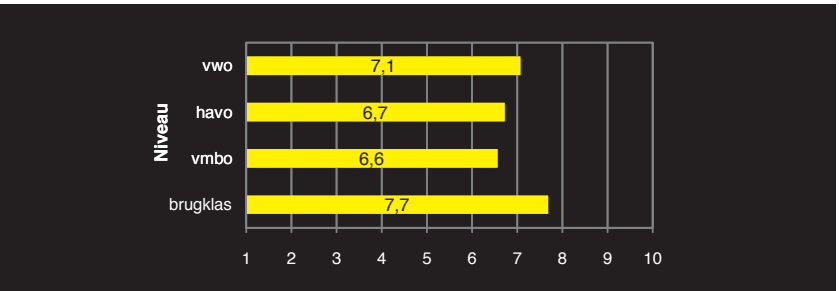
7.2 Rapportcijfer voor de school

In de **laksmonitor** is ten slotte aan leerlingen gevraagd om hun algemeen oordeel over hun school uit te drukken in één rapportcijfer. Alles bij elkaar be-

oordelen de leerlingen in het Nederlandse voortgezet onderwijs hun school gemiddeld met een 7,2 (Figuur 48). Niet verassend worden de hoogste cijfers gegeven door leerlingen in het eerste leerjaar: gemiddeld een 8,1. Daarna neemt de waardering af en zijn de leerlingen in het vierde leerjaar het minst positief. Dit komt overeen met het beeld in de afzonderlijke hoofdstukken. Al beoordelen zij hun school dan nog steeds gemiddeld met een 6,6. In de laatste twee leerjaren stijgt het oordeel weer licht tot een 6,9. De vwo'ers geven de hoogste cijfers (gemiddeld 7,1) en de vmbo'ers de laagste cijfers (gemiddeld 6,6).

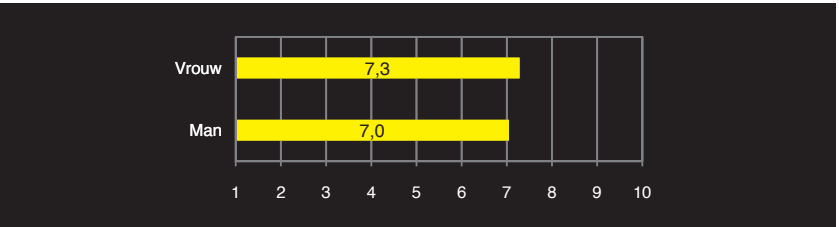

Figuur 48: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde per leerjaar en totaalscore

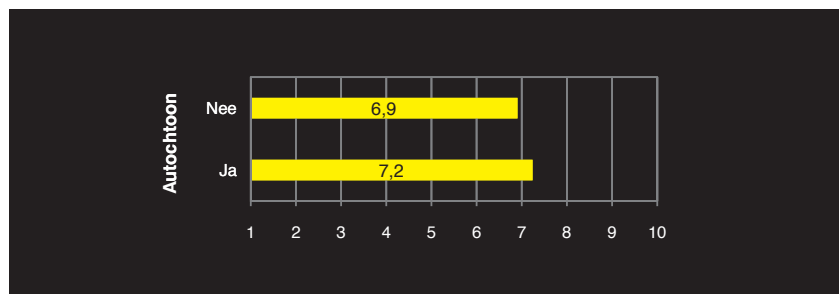

Figuur 49: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde per niveau

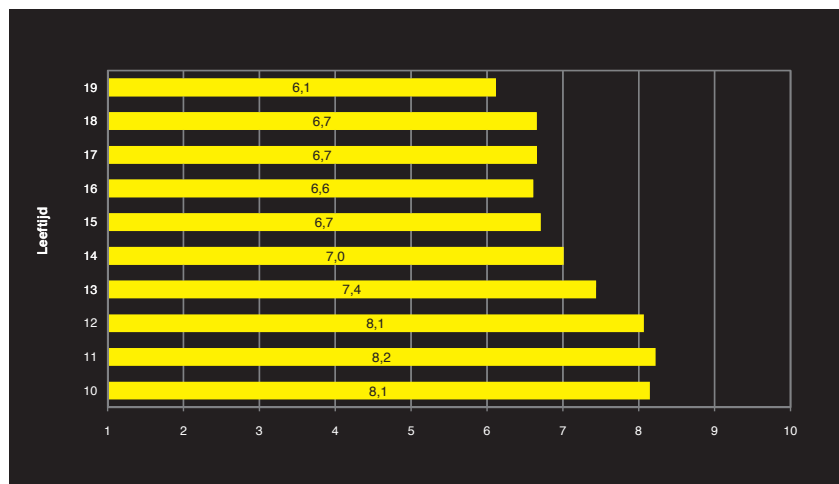
Meisjes waarderen hun school met een hoger cijfer dan jongens (7,3 tegen 7,0) en autochtone leerlingen zijn iets tevredener dan allochtone leerlingen (7,2 tegen 6,9). De jongste leerlingen in de **laksmonitor** geven de hoogste cijfers aan hun school (t/m 12 jaar: 8,1 tot 8,2), de oudste leerlingen de laagste (19 jaar: 6,1).

Figuur 50: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar geslacht

Figuur 51: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar etniciteit

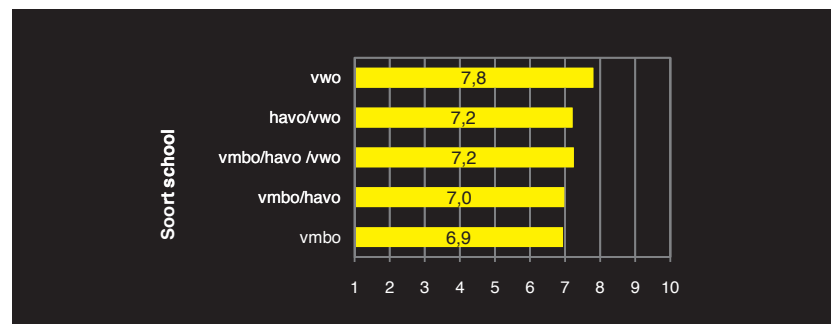

Figuur 52: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar leeftijd

7.3 Rapportcijfers naar schoolkenmerken

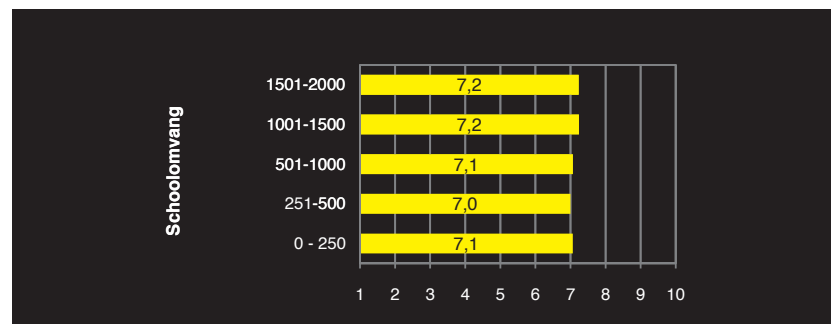
In de voorgaande paragraaf is het algemene rapportcijfer voor de school vergeleken naar kenmerken van de leerlingen (naar leerjaar, niveau, leeftijd en etniciteit). In de laatste grafieken van dit rapport vergelijken we nu ditzelfde rapportcijfer naar drie kenmerken van scholen (schoolsoort, schoolomvang en stedelijkheid van de vestigingsplaats). We bekijken in welke mate schoolkenmerken bepalend zijn voor de tevredenheid van leerlingen.

In Figuur 53 is er onderscheidt gemaakt tussen scholen naar het onderwijs dat zij aanbieden. Op categorale vwo-scholen geven de leerlingen hun school het hoogste cijfer (7,8). Scholen die alleen vmbo of vmbo- én havo-onderwijs aanbieden krijgen het laagste cijfer, maar scoren met een 7,0 nog steeds een dikke voldoende. Scholen die vmbo, havo én vwo-onderwijs verzorgen scoren iets hoger en krijgen gemiddeld een 7,2 van hun leerlingen.

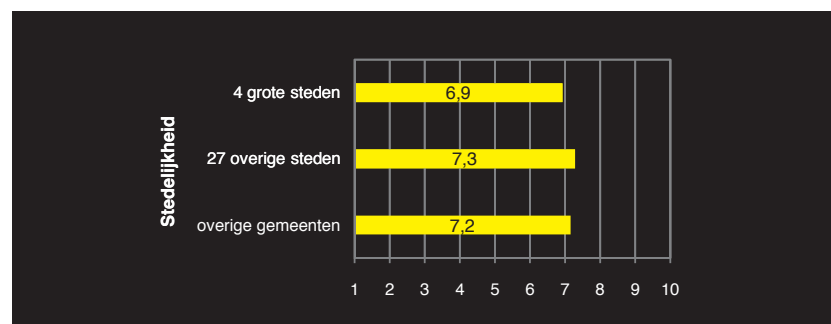
Figuur 53: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar soort school

De gemiddelde rapportcijfers naar omvang van scholen zijn weergegeven in Figuur 54. Schoolomvang blijkt niet heel veel uit te maken voor de gegeven rapportcijfers. Naarmate de scholen groter zijn, nemen de oordelen heel licht toe.

Figuur 54: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar schoolomvang (aantal leerlingen)

In Figuur 55 zien we dat de leerlingen in de vier grote steden in Nederland (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht) hun school met een iets lager rapportcijfer beoordelen dan leerlingen in andere delen van Nederland.

Figuur 55: Welk rapportcijfer geef je jouw school? – gemiddelde naar stedelijkheid van gebieden

7.4 Welke aspecten zijn het meest bepalend voor de tevredenheid?

In dit rapport is voor een groot aantal aspecten van de school en het onderwijs nagegaan hoe tevreden leerlingen hier over zijn. In dit laatste hoofdstuk hebben we bovendien het algemene oordeel over de school in kaart gebracht en gezien dat leerlingen in Nederland hun school gemiddeld met een 7,2 beoordelen. Vervolgens gaan we na welke afzonderlijke aspecten het sterkst samenhangen met dit eindoordeel. Met andere woorden, wat is het meest bepalend voor de algehele tevredenheid van leerlingen over hun school?

In Tabel 2 zijn de 25 punten uit de vragenlijst weergegeven die het sterkst samenhangen met de algehele tevredenheid van leerlingen (een overzicht van de samenhang tussen elk van de 64 oordelen uit de **laksmonitor** is te vinden in bijlage B). Het oordeel dat het sterkst samenhangt met het algemene rapportcijfer is de tevredenheid over de keuze voor de school. Dat ligt ook voor de hand, aangezien dit eveneens een algemeen oordeel over de school betreft. De volgende drie plaatsen (2, 3 en 4) worden ingenomen door aspecten die niet direct met het onderwijs te maken hebben: de tevredenheid over de manier waarop klachten worden behandeld, over de sfeer en over de regels op school.

Op de vijfde en zesde plaats vinden we twee oordelen over de docenten: hoe gaan zij met de leerlingen om en op welke manier geven zij les? In totaal vinden we zeven oordelen over docenten terug in deze top 25, wat aangeeft dat er een sterke samenhang is tussen de algehele tevredenheid en de tevredenheid over docenten. Niet alle aspecten zijn voor de hele populatie leerlingen relevant. Zo zien we op de achtste plaats de tevredenheid over de mate waarin de school rekening houdt met een functiebeperking. Dit aspect is natuurlijk slechts voor een minderheid van de leerlingen relevant, maar voor deze groep dus wel zeer bepalend voor de algehele tevredenheid. Ten slotte valt op dat van de vier vragen die direct over inspraak gaan, er drie de top 25 hebben gehaald. De belangrijkste daarvan – en ook voor vrijwel alle leerlingen relevant – vinden we op de 9e plaats: de tevredenheid over het hebben van inspraak: kunnen meedenken en meebeslissen over keuzes en veranderingen op school.

Tabel 2 - De 25 oordelen in de **laksmonitor** die het sterkst samenhangen met het uiteindelijke rapportcijfer voor de school (Pearson correlaties; alle correlaties zijn significant: $p < .001$)

Vraag	Correlatie	Aantal leerlingen
1. <i>Tevredenheid over mijn keuze voor deze school</i>	0,63	55.626
2. <i>De manier waarop klachten worden behandeld op school</i>	0,51	50.346
3. <i>De sfeer op school</i>	0,48	56.501
4. <i>De regels op school</i>	0,48	56.501
5. <i>Hoe docenten met mij omgaan</i>	0,45	56.501
6. <i>De manier waarop mijn docenten lesgeven</i>	0,44	56.501
7. <i>Wat ik leer</i>	0,44	56.501
8. <i>Hoeveel rekening de school met mijn beperking houdt</i>	0,44	6.213
9. <i>Of leerlingen kunnen meepraten over besluiten van mijn school</i>	0,43	50.204
10. <i>Begeleiding bij overgang van basisschool naar middelbare school</i>	0,42	23.279
11. <i>Wat mijn docenten van hun vak weten</i>	0,42	56.501
12. <i>Of docenten mij motiveren</i>	0,42	56.501
13. <i>De klaslokalen</i>	0,41	56.501
14. <i>Hulp krijgen bij persoonlijke problemen</i>	0,40	48.494
15. <i>Ik kan met mijn vragen terecht bij mijn docenten</i>	0,40	56.501
16. <i>Of de lessen zin hebben</i>	0,40	56.501
17. <i>De veiligheid op school</i>	0,40	56.501
18. <i>Wat ik weet over mijn rechten en plichten</i>	0,39	52.397
19. <i>De leerlingenraad</i>	0,39	32.861
20. <i>Hoe docenten leerlingen bij de les betrekken</i>	0,39	56.501
21. <i>Hoe docenten lesmateriaal zoals boeken gebruiken</i>	0,39	56.501
22. <i>Wat we in de les doen</i>	0,39	56.501
23. <i>Mate waarin ik gehoord word in mijn leerlingen- of medezeggenschapsraad</i>	0,37	27.680
24. <i>Hoe schoon het is op school</i>	0,37	56.501
25. <i>Hoe ik begeleid word bij zelfstandig werken</i>	0,37	56.501

7.5 Samenvatting

De leerlingen in het voorgezet onderwijs zijn tevreden over hun school. Ongeveer driekwart is tevreden over de keuze voor zijn of haar school en gemiddeld waarderen de leerlingen hun school met een dikke zeven (gemiddeld rapportcijfer 7,2).

Het meest bepalend voor de tevredenheid blijkt de tevredenheid over de keuze voor een bepaalde school. De volgende drie aspecten die eveneens bepalend blijken voor de tevredenheid blijken buiten het onderwijs zelf te liggen: de tevredenheid over de manier waarop op school klachten worden behandeld, over de sfeer op school en over de regels op school. Verder zijn de docenten in diverse opzichten bepalend voor de tevredenheid van leerlingen over hun school en blijkt ook de tevredenheid over inspraak van belang.

8 Visie en conclusie van het LAKS

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies met betrekking tot de landelijke tevredenheid van leerlingen in het voortgezet onderwijs uit dit landelijk rapport beschreven. Het LAKS geeft hierop haar visie.

8.1 Leerlingenparticipatie

Het LAKS vindt leerlingenparticipatie in het voortgezet onderwijs erg belangrijk. Uit de resultaten van de **laks**monitor blijkt dat bijna alle leerlingen die deelgenomen hebben een LLR of MR op school hebben. Verder geven zij aan wat betreft inspraak het meest tevreden te zijn over het werk van de leerlingenraad. Op de vraag of leerlingen tevreden zijn over inspraak op hun school geeft echter slechts een derde aan dat zij hierover tevreden zijn en ongeveer de helft van de leerlingen stelt zich neutraal op. Gezien dit grote aantal leerlingen dat zich neutraal opstelt kan geconcludeerd worden dat 'leerlingenparticipatie' nog niet echt bekend is bij de leerlingen, en dit is vooral op het vmbo en in de onderbouw het geval. Ook geeft een vijfde deel aan dat zij graag meer willen meedenken en meebeslissen.

Hier ligt een belangrijke rol voor de school en de actieve leerling. Naast het LAKS zijn zij het die minder betrokken leerlingen moeten informeren over de mogelijkheden en voordelen van leerlingenparticipatie. Scholen kunnen leerlingen serieuzer nemen door zich meer open te stellen voor hun mening en initiatieven. Leerlingen kunnen op die manier meer betrokken worden bij keuzes van hun school. De schoolleiding, medezeggenschapsraad en leerlingenraad zullen het initiatief voor deze stappen moeten nemen. We vermoeden dat scholen die hebben deelgenomen aan de **laks**monitor al meer dan gemiddeld met leerlingenparticipatie bezig zijn en we vragen ons daarom af hoe het ervoor staat op de andere scholen.

8.2 Lessen en toetsen

Wat bij de tevredenheid over de lessen opvalt is dat leerlingen over het algemeen redelijk tevreden zijn over de inhoud van de leerstof. Veel leerlingen vinden de lessen echter niet nuttig en zijn ook ontevreden over de inhoud van de lessen, zoals didactiek. Hierbij is duidelijk te zien dat leerlingen steeds ontevredener worden naarmate zij langer op school zitten en dus ouder worden. Blijkbaar vindt een grote groep leerlingen naarmate zij meer ervaring hebben met de lessen deze steeds vaker 'zinloos'. Daarentegen is iets minder dan twee derde van de leerlingen over het lesmateriaal tevreden. Het meest tevreden zijn zij met het praktijkmateriaal. Uit de resultaten blijkt tevens dat leerlingen het gebruik van meer praktijk in de lessen zouden waarderen.

Wat betreft toetsen zijn leerlingen redelijk tevreden over in hoeverre zij op de hoogte zijn van wat zij moeten leren voor een toets en in hoeverre zij weten wanneer de toets plaats zal vinden. Echter, over in hoeverre leerstof terugkomt in de toets heerst ontevredenheid. Tevens blijft de termijn waarop toetsen worden nagekeken een belangrijk aandachtspunt.

Het LAKS vindt dat dit soort signalen serieus genomen dienen te worden. Vooral het feit dat zo'n groot deel van de leerlingen het idee heeft dat lessen zinloos zijn en dat toetsen niet goed bij leerstof aansluiten, maakt duidelijk dat er veel te verbeteren is op dit gebied. Deze leerlingen zijn dus wel redelijk tevreden over de inhoud van de leerstof.

8.3 Docenten en begeleiding

Leerlingen zijn over docenten vooral tevreden als het gaat om hun vakkennis en de openheid van docenten ten aanzien van het stellen van vragen. Leerlingen zijn een stuk minder tevreden over de manier van lesgeven en het gebruik van ICT: op deze gebieden is nog veel te verbeteren. Wat het LAKS zorgen baart is dat leerlingen nog het meest kritisch zijn over het aantal zelfstudie-uren (oftewel 'ophokuren'). Het is blijkbaar nog steeds van belang dat scholen met name hier een grote verbeterslag in gaan maken. Daarnaast vinden leerlingen dat docenten hen vaak niet kunnen motiveren of bij de les kunnen betrekken. Zoals eerder genoemd geven leerlingen aan dat zij praktijkmateriaal in de lessen waarderen, maar vinden ze dat er maar weinig praktijk in de lessen te zien is. Wellicht zijn leerlingen door het gebruik van meer praktijkmateriaal in de lessen beter te motiveren zijn en de lesinhoud ook positiever beoordelen.

Over de begeleiding in de brugklas met betrekking tot de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs zijn de meeste leerlingen wel tevreden. Ook over de uiteindelijke keuze voor profiel of sector is men best tevreden, maar over voorlichting voor en begeleiding van profielkeuze, de eindexamens en een vervolgstudie niet. Over voorbereiding op examens is zelfs een erg groot deel ontevreden en dit geldt met name voor vmbo-leerlingen. Het is erg belangrijk dat leerlingen goed worden voorbereid op hun examen omdat dit bepalend is voor hun kansen en mogelijkheden op keuzes voor vervolgstudies. Kortom, deze begeleiding en voorbereiding is bepalend voor de toekomst van elke leerling.

8.4 Stage

Vmbo-leerlingen zijn over het algemeen tevreden over hun beroepsstage. Dit stukje 'praktijk' op school wordt blijkbaar erg gewaardeerd. Er zijn opvallende verschillen tussen sectoren. Leerlingen in de sector landbouw zijn het meest te-

vreden, terwijl leerlingen in de combinatiesector het minst tevreden zijn. Dit geldt met name voor begeleiding op de stageplaats en het nut van de stageplaats.

Over de maatschappelijke stage zijn de geluiden iets meer verdeeld en minder positief. Van de vwo'ers, die sowieso al negatiever zijn over de maatschappelijke stage, is bijvoorbeeld maar de helft van de leerlingen tevreden over het nut van deze stage. De begeleiding op de stageplaats is daarentegen vaak weer erg goed, maar dit geldt niet voor de begeleiding vanuit school. Vooral havisten en vwo'ers zijn hier erg ontevreden over.

Geconcludeerd kan worden dat scholieren nu nog overwegend positief zijn over de maatschappelijke stage, afgezien van enkele essentiële punten als begeleiding vanuit school en het ondervonden nut van de stage. Deze signalen worden zorgwekkender als we kijken naar de omvang. Momenteel is de maatschappelijke stage nog niet verplicht en loopt slechts minder dan de helft van de scholieren stage, welke vaak veel korter is dan de straks verplichte 48 (vmbo), 60 (havo) of 72 uur (vwo). Het is dus niet vreemd dat scholieren een stage van zo'n kleine omvang nog als positief ervaren. Vanaf schooljaar 2011/2012, anderhalf jaar na de afname van de **laks**monitor, is de maatschappelijke stage echter verplicht voor alle scholieren in Nederland en het LAKS maakt zich grote zorgen over de invoering hiervan. Er zal hard gewerkt moeten worden om deze invoering goed te laten verlopen, en kwaliteit en zorgvuldigheid, vooral op het gebied van stageplaatsen en begeleiding, dienen altijd voorop te blijven staan. Gevreesd wordt dat dit echter niet voldoende gewaarborgd kan worden, omdat in zo'n kort tijdsbestek deze stage nog zoveel groter gaat worden. Het LAKS blijft gespitst om alle negatieve signalen op te vangen en te behandelen, en hoopt dat de overheid en de scholen zich hard in zullen zetten voor een zorgvuldige uitvoering van dit project.

8.5 Schoolorganisatie

Wat betreft sfeer en veiligheid is meer dan de helft van de leerlingen tevreden. Over hun mentor zijn leerlingen over het algemeen ook wel te spreken. Slechts de helft van de leerlingen is tevreden over de faciliteiten op school en opvallend is dat voor alle leerjaren (behalve leerjaar 1) bijna een kwart van de leerlingen zelfs negatief oordeelt over voorzieningen en faciliteiten. Het minst tevreden zijn zij over studieplekken. In de bovenbouw zijn veel leerlingen niet tevreden over de klaslokalen. Vmbo-leerlingen zijn hier het minst tevreden over.

Faciliteiten voor leerlingen met een beperking in de vorm van 'rekening houden met hun beperking' wordt niet erg positief beoordeeld. Dit is iets waar wat betreft deze kleine specifieke groep meer aandacht naar uit moet gaan. Het LAKS vindt dat hier een belangrijke taak ligt voor de zorgcoördinator op school en klassenmentoren in samenspraak met leerlingen.

Over voorzieningen zoals de hygiëne op school, met name van de toiletten, zijn leerlingen erg ontevreden. Daarnaast zijn zij ook niet tevreden over de regels op school. Het is niet vreemd dat leerlingen hier een meer uitgesproken mening over hebben: dit zijn immers concrete zaken waar ze dagelijks op school direct mee te maken hebben. Tot slot blijken sfeer en regelgeving zeer bepalend voor de algemene tevredenheid over een school.

8.6 Algemene tevredenheid

Leerlingen geven hun school gemiddeld een 7,2. Ook hier geldt dat de tevredenheid afneemt naarmate leerlingen langer op school zitten, brugklasleerlingen zijn nog erg positief. Daarnaast is het opvallend om te zien dat met name vmbo'ers, maar ook een redelijk grote groep havisten, een stuk minder tevreden zijn met de school waar zij voor gekozen hebben dan vwo'ers. In grote steden geven leerlingen hun school een iets lager cijfer dan in overige steden. Er is een miniem verschil tussen kleine en grote scholen, leerlingen op een grote school blijken net iets meer tevreden dan op een kleine school.

De drie voorspellers voor tevredenheid over een school zijn: in hoeverre leerlingen nog steeds blij zijn met de keuze voor hun school, klachtenbehandeling, sfeer en regelgeving op school. Maar ook leerlingenparticipatie en de kwaliteit van docenten is zeer bepalend voor het eindoordeel van leerlingen over hun onderwijs. Het LAKS is ook van mening dat dit twee zaken zijn waar scholen en overheid meer in moeten investeren.

8.7 Conclusie

Leerlingen worden steeds minder tevreden naarmate zij langer op school zitten, oftewel naarmate zij ouder worden. Het LAKS maakt zich hier ernstige zorgen over. We zien dat leerlingen met meer ervaring op school, die meer aspecten van de school hebben leren kennen, minder tevreden worden. Deze signalen moeten zeer serieus genomen worden door scholen afzonderlijk en door beleidsmakers op het gebied van onderwijs.

Er is vooral veel teleurstelling na de eerste klas: tussen de eerste en tweede klas zit een groot verschil in tevredenheid. Ook het verschil in tevredenheid tussen de niveaus is groot; vmbo'ers en havisten zijn erg ontevreden in vergelijking met vwo'ers. Leerlingen menen dat er vooral op het vmbo nog veel mis gaat. Dit is erg belangrijk, temeer omdat de meerderheid van de Nederlandse scholieren vmbo-leerling is. Tot slot zijn meisjes over het algemeen vaker tevreden dan jongens.

De onderwerpen die volgens de leerlingen het meest verbeterd moeten worden

zijn leerlingenparticipatie, het nut van de lessen en zaken als hygiëne van toiletten. Voor elk van deze onderwerpen geldt dat het hier natuurlijk om een landelijk gemiddelde gaat en daarom is het soms lastig om een dergelijk algemeen oordeel te vellen. Voor scholen is het dan ook veel interessanter om te kijken naar de schoolspecifieke resultaten. Naar aanleiding daarvan kunnen zij actie ondernemen in de vorm van bijvoorbeeld vervolgonderzoek en het opstellen van een verbeterplan.

Bijlage A: Respons naar achtergrondkenmerken

Tabel 3 - Verdeling respondenten naar leerjaar

	Aantal	%
leerjaar 1	12.786	22,6
leerjaar 2	11.990	21,2
leerjaar 3	11.900	21,1
leerjaar 4	11.710	20,7
leerjaar 5	6.058	10,7
leerjaar 6	2.057	3,6

Tabel 4 - Verdeling respondenten naar niveau (4 niveaus)

	Aantal	%
brugklas	25.285	44,8
vmbo	10.191	18,0
havo	9.747	17,3
vwo	11.278	20,0

Tabel 5 - Verdeling respondenten naar niveau (7 niveaus)

	Aantal	%
brugklas vmbo/havo	3.762	6,7
brugklas havo/vwo	6.264	11,1
brugklas vmbo/havo/vwo	1.252	2,2
vmbo	17.470	30,9
havo	12.485	22,1
vwo	15.268	27,0

Tabel 6 - Verdeling respondenten naar geslacht

	Aantal	%
man	27.407	48,5
vrouw	29.094	51,5

Tabel 7 - Verdeling respondenten naar leeftijd

	Aantal	%
10	20	0,0
11	1.151	2,0
12	10.491	18,6
13	11.592	20,5
14	11.380	20,1
15	10.711	19,0
16	7.209	12,8
17	3.348	5,9
18	530	0,9
19	69	0,1

Tabel 8 - Verdeling respondenten naar etniciteit

	Aantal	%
autochtoon	44.525	78,8
allochtoon	11.976	21,2

Tabel 9 - Verdeling respondenten naar leerweg (vmbo)

	Aantal	%
basisberoepsgerichte leerweg	4.018	22,6
kaderberoepsgerichte leerweg	4.829	27,2
gemengde leerweg	1.417	8,0
theoretische leerweg (vmbo-t)	7.490	42,2

Tabel 10 - Verdeling respondenten naar sector (vmbo)

	Aantal	%
landbouw	1.782	12,2
techniek	3.091	21,1
zorg en Welzijn	4.814	32,8
economie	3.965	27,1
combinatie	1.004	6,9

Tabel 11 - Verdeling respondenten naar profiel (havo/vwo)

	Aantal	%
cultuur & maatschappij	2.238	15,1
economie & maatschappij	5.072	34,3
cultuur & maatschappij + economie & maatschappij	368	2,5
natuur & gezondheid	2.343	15,8
natuur & techniek	3.282	22,2
natuur & gezondheid + natuur & techniek	1.273	8,6
geen profiel gekozen	228	1,5

Tabel 12 - Verdeling respondenten naar profiel (havo/vwo)

	Aantal	%
Groningen	640	1,1
Friesland	1.338	2,4
Drenthe	2.392	4,2
Overijssel	462	0,8
Flevoland	3.101	5,5
Gelderland	6.072	10,7
Utrecht	752	1,3
Noord-Holland	16.494	29,2
Zuid-Holland	8.302	14,7
Zeeland	1.377	2,4
Noord-Brabant	8.871	15,7
Limburg	6.700	11,9

Bijlage B: Samenhang tussen losse stellingen en rapportcijfer voor de school

Tabel 13 - Correlatie van het antwoord per vraag met het uiteindelijke rapport-cijfer voor de school

Vraag	Pearson Correlatie	N
1. Tevredenheid over mijn keuze voor deze school	0,63	55.626
2. De manier waarop klachten worden behandeld op school	0,51	50.346
3. De sfeer op school	0,48	56.501
4. De regels op school	0,48	56.501
5. Hoe docenten met mij omgaan	0,45	56.501
6. De manier waarop mijn docenten lesgeven	0,44	56.501
7. Wat ik leer	0,44	56.501
8. Hoeveel rekening de school met mijn beperking houdt	0,44	6.213
9. Of leerlingen kunnen meepraten over besluiten van mijn school	0,43	50.204
10. De begeleiding bij de overgang van basisschool naar middelbare school	0,42	23.279
11. Wat mijn docenten van hun vak weten	0,42	56.501
12. Of docenten mij motiveren	0,42	56.501
13. De klaslokalen	0,41	56.501
14. Hulp krijgen bij persoonlijke problemen	0,40	48.494
15. Ik kan met mijn vragen terecht bij mijn docenten	0,40	56.501
16. Of de lessen zin hebben	0,40	56.501
17. De veiligheid op school	0,40	56.501
18. Wat ik weet over mijn rechten en plichten	0,39	52.397
19. De leerlingenraad	0,39	32.861
20. Hoe docenten leerlingen bij de les betrekken	0,39	56.501
21. Hoe docenten lesmateriaal zoals boeken gebruiken	0,39	56.501
22. Wat we in de les doen	0,39	56.501
23. De mate waarin ik gehoord word in mijn leerlingenraad of medezeggenschapsraad	0,37	27.680
24. Hoe schoon het is op school	0,37	56.501
25. Hoe ik begeleid word bij zelfstandig werken	0,37	56.501
26. Wat er tegen pesten gedaan wordt	0,36	51.463
27. Buitenschoolse activiteiten	0,36	50.407
28. De studieplekken op school	0,36	56.501
29. De schoolkrant	0,36	42.042
30. De bibliotheek, mediatheek	0,35	56.501
31. Hoe netjes het is op het schoolplein	0,35	56.501
32. De kantine	0,35	56.501
33. De veiligheid op het schoolplein	0,35	56.501
34. Praktijkmateriaal voor gym, techniek, kunst	0,35	56.501
35. Het aantal computers op school	0,34	56.501
36. Hoe de leerstof terugkomt in de toets	0,34	56.501
37. Dat ik weet wat ik moet leren	0,34	56.501

38. Voorlichting bij mijn profiel- of sectorkeuze	0,34	26.303
39. Het lesmateriaal zoals boeken	0,33	56.501
40. De mate waarin de school mogelijk maakt me bezig te houden met de MR	0,33	17.659
41. Of ik op tijd weet dat ik een toets heb	0,33	56.501
42. Mijn mentor, tutor, coach	0,33	56.063
43. Hoe vakken op elkaar aansluiten	0,33	53.742
44. De beoordeling van toetsen	0,33	56.501
45. Krijg ik tijd of vergoeding om bij de medezeggenschapsraad te gaan	0,32	15.288
46. Het gebruik van opdrachten en groepswerk	0,32	54.138
47. Mijn rooster	0,32	56.501
48. Het doorgeven van roosterwijzigingen	0,32	56.501
49. Hoe schoon de toiletten zijn	0,32	56.501
50. Informatie over eindexamens	0,32	11.559
51. De begeleiding van school tijdens mijn stage	0,32	7.241
52. Het aantal zelfstudie-uren	0,31	50.471
53. Het eten en drinken in de kantine	0,31	56.501
54. Hoe docenten met ICT, bijvoorbeeld computers werken	0,31	56.501
55. Begeleiding en voorbereiding op een vervolgstudie	0,30	11.485
56. Hoeveel ICT, zoals computer en media, er wordt gebruikt	0,30	56.501
57. Mijn profiel- of sectorkeuze	0,29	26.332
58. Hoe snel ik de uitslag van een toets krijg	0,28	56.501
59. De conciërges	0,27	56.501
60. De begeleiding door school tijdens mijn maatschappelijke stage	0,24	14.287
61. Wat ik geleerd heb tijdens mijn stage	0,19	7.324
62. De begeleiding op mijn stageplaats	0,19	7.307
63. Wat ik geleerd heb tijdens mijn maatschappelijke stage	0,14	14.503
64. De begeleiding op mijn stageplaats	0,14	14.465

Bijlage C: De vragenlijst van de LAKS-Monitor

Algemeen

- Ben je man of vrouw?
Man / Vrouw
- Wat is je geboortedatum?
..... - - 19....
- Welk leerjaar zit je?
1, 2, 3, 4, 5, 6
- Welk type school volg je?
Brugklas vmbo/havo
Brugklas havo/vwo
Brugklas vmbo/havo/vwo

Praktijkonderwijs

Vmbo
Havo
Vwo
Vavo

- Welke leerweg volg je? *(alleen voor vmbo). Je kunt meerdere antwoorden aankruisen.*
Basisberoepsgerichte leerweg
Kaderberoepsgerichte leerweg
Gemengde leerweg
Theoretische leerweg (vmbo-t)

- Welk profiel heb je gekozen?
(alleen voor havo of vwo leerjaar 4 of hoger). Je kunt meerdere antwoorden aankruisen.
Cultuur & Maatschappij
Economie & Maatschappij
Natuur & Gezondheid
Natuur & Techniek
Nog geen profiel gekozen

- Welke sector heb je gekozen? *(alleen voor vmbo leerjaar 2 of hoger).*
Landbouw / Techniek / Zorg en Welzijn / Economie

- 8, 9 en 10. Waar ben jij, je moeder en je vader geboren?

(deze vraag is voor elk van de drie apart gesteld)

Nederland
Suriname
Antillen (inclusief Aruba)
Marokko
Turkije
Voormalig Joegoslavië
Molukken
Een ander Europees land
Noord Amerika, Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland),
Japan of Indonesië/Nederlands Indië
Een ander land in Azië, Afrika of Zuid-Amerika

- Zie je jezelf als buitenlander? Ja / Nee
- Kun je je nog herinneren wat de score voor je CITO-toets was?
Vul hier je score in (tussen 500 en 550)...
Weet ik niet / Niet van toepassing
- Zit je in een leerlingenraad of medezeggenschapsraad? Ja / Nee

Vragen over de verschillende thema's zijn beantwoord op een vijf puntsschaal: heel tevreden/ tevreden/ neutraal/ ontevreden/ heel ontevreden. Enkele vragen zijn uit noodzaak beantwoord met een vijf punts schaal van heel veel tot heel weinig of moeilijk tot makkelijk.

Hoe tevreden ben je over de lessen op je school?

- 14. Over wat ik leer ben ik
- 15. Over wat we in de lessen doen ben ik...
- 16. Over of de lessen zin hebben ben ik...
- 17. Over of docenten mij motiveren ben ik...
- 18. De hoeveelheid huiswerk die ik krijg is...

Hoe tevreden ben je over de organisatie op school?

- 19. Hoeveel lessen vallen er uit?
- 20. Over het op tijd doorgeven van roosterwijzigingen ben ik...
- 21. Over mijn rooster ben ik...
- 22. Het bijhouden van afwezigheid gebeurt...
- 23. Over buitenschoolse activiteiten ben ik...

Hoe tevreden ben je over het lesmateriaal?

- 24. Over het lesmateriaal zoals boeken ben ik...
- 25. Over hoe docenten lesmateriaal zoals boeken gebruiken ben ik...
- 26. Over praktijkmateriaal voor gym/techniek/ kunst ben ik...

Hoe tevreden ben je over je docenten?

- 27. Over hoe docenten met mij omgaan ben ik...
- 28. Ik kan met mijn vragen terecht bij mijn docenten...
- 29. Over hoe docenten leerlingen bij de les betrekken ben ik...
- 30. Over wat mijn docenten van hun vak weten ben ik...
- 31. Over de manier waarop mijn docenten lesgeven ben ik...
- 32. Over hoe docenten met ICT, bijv. computers werken ben ik...

Hoe tevreden ben je over de manier van lesgeven?

- 33. Hoeveel theorie ik krijg in de lessen vind ik...
- 34. Hoeveel praktijk ik krijg in de lessen vind ik...
- 35. Over het gebruik van opdrachten en groepswork ben ik...
- 36. Over hoe vakken op elkaar aansluiten ben ik...
- 37. Over hoeveel ICT, zoals computers en media, er wordt gebruikt ben ik...

Hoe tevreden ben je over je maatschappelijke stage?

- 38. Heb je al een maatschappelijke stage gedaan? Ja / Nee
- 39. Over de begeleiding door school tijdens mijn maatschappelijke stage ben ik...
- 40. Over wat ik geleerd heb tijdens mijn maatschappelijke stage ben ik...
- 41. Over de begeleiding op mijn stageplaats ben ik...
- 42. Had je moeite met het vinden van een stageplek?

Hoe tevreden ben je over de toetsen?

- 43. Over of ik op tijd weet dat ik een toets heb ben ik...
- 44. Over dat ik weet wat ik moet leren ben ik...
- 45. Over hoe snel ik de uitslag van een toets krijg ben ik...
- 46. Over hoe de leerstof terugkomt in de toets ben ik...
- 47. Over de beoordeling van toetsen ben ik...
- 48. Toetsen die ik krijg zijn meestal...

Hoe tevreden ben je over de onderwijsfaciliteiten?

- 49. Over hoe ik begeleid word bij zelfstandig werken ben ik...
- 50. Over de studieplekken op school ben ik...
- 51. Over het aantal computers op school ben ik...
- 52. Over de klaslokalen ben ik...

Hoe tevreden ben je over de veiligheid en sfeer op school?

- 53. Over de veiligheid op school ben ik...
- 54. Over de veiligheid op het schoolplein ben ik...
- 55. Over de sfeer op school ben ik...
- 56. Over mijn mentor/tutor/coach ben ik...
- 57. Over wat er tegen pesten gedaan wordt ben ik...
- 58. Over hulp krijgen bij persoonlijke problemen...
- 59. Over wat ik weet over mijn rechten en plichten ben ik...

Hoe tevreden ben je over de voorzieningen/ faciliteiten?

- 60. Over de bibliotheek/mediatheek ben ik...
- 61. Over de conciërges ben ik...
- 62. Over hoe schoon het is op school ben ik...
- 63. Over hoe schoon de toiletten zijn ben ik...
- 64. Over de kantine ben ik...
- 65. Over het eten en drinken in de kantine ben ik...
- 66. Over hoe netjes het is op het schoolplein ben ik...
- 67. Over de regels op school ben ik...
- 68. Aan welke regels denk je dan vooral? Open vraag

Op school met een beperking

- 69. Heb je een van deze functiebeperkingen, handicaps of ziekte?

(We vragen dit om te meten of je school hier goed mee omgaat)

- Geen
- Blind/slechtziend
- Doof/slechthorend
- Bewegingsproblemen/rolstoelgebonden
- Adhd/concentratieproblemen
- Psychische problemen
- Last van vermoeidheid/energietekort
- Dyslexie/spraak-/taalstoornis

Last migraine/ernstige hoofdpijn

RSI

Andere handicap/chronische ziekte of functiebeperking

70. Heb je op school last van je functiebeperkingen, handicaps of ziekte?

Ja / Nee

71. Over hoeveel rekening de school hiermee houdt ben ik...

72. Heb je nog opmerkingen over de manier waarop de school omgaat met leerlingen met een beperking?

Hoe tevreden ben je over de inspraak op school?

73. Heb je een leerlingenraad op school? Ja / Nee / Weet ik niet

74. Heb je een medezeggenschapsraad op school? Ja / Nee / Weet ik niet

75. Over of leerlingen kunnen meepraten over besluiten van mijn school ben ik...

76. Hoeveel behoefte heb je aan inspraak op school?

77. Over de leerlingenraad ben ik...

78. Over de schoolkrant ben ik...

79. Over de mate waarin ik gehoord word in mijn leerlingenraad of medezeggenschapsraad ben ik...

80. Over de mate waarin mijn school het mogelijk maakt mij bezig te houden met de medezeggenschapsraad ben ik...

81. Over of ik tijd of vergoeding krijg om bij de medezeggenschapsraad te gaan ben ik...

82. Over de manier waarop klachten worden behandeld op school ben ik...

Hoe tevreden ben je over begeleiding bij en/of keuzes tijdens je schooltijd?

83. Over voorlichting bij mijn profiel- of sectorkeuze ben ik...

84. Over mijn profiel- of sectorkeuze ben ik...

85. Over de begeleiding bij de overgang van basisschool naar middelbare school ben ik...

86. Over begeleiding en voorbereiding op een vervolgstudie ben ik...

87. Over informatie over eindexamens ben ik...

Hoe tevreden ben je over je stage (alleen vmbo)?

88. Heb je al stage gelopen? Ja / Nee

89. Over de begeleiding van school tijdens mijn stage ben ik...

90. Over wat ik geleerd heb tijdens mijn stage ben ik...

91. Over de begeleiding op mijn stageplaats ben ik...

Het algemene oordeel over jouw school

92. Hoe goed vind je jouw school / welk rapportcijfer geef je jouw school?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

93. Ik geef dit cijfer omdat... Open vraag

94. Over het aantal zelfstudie-uren ben ik...

95. Over mijn keuze voor deze school ben ik...